"NGAN WAN PAT"

DA U REV, L.DKHAR B.A., B.D.

NGAN WAN PAT

Da

U Rev. L. Dkhar, B A., B.D.

Ka Iktiar hok trai ka sah bad U Nongthoh.

Printed at
The Khasi Jaintia Presbyterian Press,
Shillong—793002.

HA KI RIEWKHUID BAROH KIBA AP KHMIH LYNTI BAD SHARAI IA KA JINGWAN PAT U TRAI JISU.

KA KTIEN LAMPHRANG

Nga ai ka jingaingguh kaba khraw eh ia U Blei namar ba u la pynkhih ia ka mynsiem jong nga ban thoh bad pynmih ia kane ka kot : *'NGAN WAN PAT'* kaba iadei bad Ka Jingwan pat U Trai Jisu hadien ba nga la dep kren ruh ia kane ka khubor ha kiba bun ki jingiaseng paidbah ha ri Khasi-Jaintia.

Kane ka Kot *'NGAN WAN PAT'* ka long kum ka jingbteng shuh shuh ia ka kot kaba nga la dep thoh bad pynmih kham mynshuwa kaba kyrteng : 'KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU'. Ha ka jingshisha, naduh ba U Blei u la pynlah la nga ban thoh ia katei ka kot : 'KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU', U la nang iai pynkhih shuh shuh hadien ia ki jingmut jingpyrkhat jong nga ha kaba lai thoh bad pynmih ia ki kot kiba iadei bad kane ka sobjekt kaba nga ieit eh bad sngewtynnad katta katta.

Nalor kane ka kot : *'NGAN WAN PAT'*, nga la dep thoh ruh khyndiat mynshuwa shaphang kane ka juh hi ka sobjekt ha kawei pat ka kot kaba nga la ai kyrteng : 'KA JINGPYNKYNRIAH NOH IA U ENOKH'.

Ka jingthmu kaba kongsan jong nga kaba nga thoh ia kane ka kot : *'NGAN WAN PAT'*, ka long ban ialap khamtam eh ha ka jaidbynriew Khasi-pnar shaphang kane ka jingmaian Bneng kaba U Blei un sa pynpaw noh shen.

Ka khubor lyngkot kaba nga kwah ban buh shaphang kane ka kot ka long kum kajuh hi ia kaba nga la dep buh ha ka kot : 'KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU', kaba long kumne harum :—

"Hadien ba ngi la dep pdiang ia U Jisu Khrist kum u Nongpynim bad aiti noh ialade ha u, ym don shuh ba ngin kyrmen ei ei ha kane ka pyrthei lait tang ia ka

jingwan pat U Trai. Ka jingpynim ba ngi la ioh kam long kaba shisha, lada kam kut ha ka jingwan kaba ar U Khrist. Ka jingkylla kaba mut, ka jingpdiang ia ka jingialam U Mynsiem Bakhuid, ka jingshakri ba aiti lut bad ka jingpynkyntang ialade kan wallam ha ngi ia ka jingthiang jong ka jingtip bad ka jingkwah tip ia ka jingwan arsien U Trai Jisu."

Nga dwai bad kyrmen ba kane ka kot kan kyrsiew ia ngi kiba ngeit baroh shaphang kaba iai pynkhreh barabor ia la ka jingim na ka bynta ka jingwan pat U Trai Jisu.

Jaiaw Laitdom,
Shillong—2
3rd December, 198

L. Dkhar

REV L. DKHAR.

JINGKDEW

LYNNONG — SLA

LYNNONG I

"NGAN WAN PAT"

(*Ioan 14 : 3*)

Nalor ki jingiathuhlypa baroh ba la iathuhlypa da ki Prophet bad ki Apostol shaphang ka jingwan pat U Trai Jisu Khrist, **dei U Trai jong ngi hi**, kata U Jisu Khrist, uba la iathuhlypa dalade shaphang ka jingwan jong u pat sha kane ka pyrthei.

Napdeng ki jingiathuhlypa kiba bun kiba u la iathuhlypa shaphang ka jingwan pat jong u, ka don kawei ka kyntien kaba shai bad kaba thikna kaba u la pynmih na lade hi, haba u ong : "*Ngan wan pat*". Ka long ka ktien kaba **la mih na ka shyntur jong u hi**. Ka long ka **ktien tynrai** jong u hi ka bym lah pyndam, ka **bym lah pynkylla** shuh bad kaba skhem. Ka long ka **ktien jingpynbna** kaba u la pynthikna dalade hi ba un sa pyndep shisien ha kawei ka sngi kumba u la kular. Dei hangne ha ka jingkren U Trai Jisu hi ba ngi tip skhem ba ka don ka **sakhi kaba shai**, kaba mih na U Trai jong ngi hi.

Ka Jingkular "*Ngan wan pat*" ka long ka jingkular kaba khraw tam jong U Trai Jisu na ka bynta ka Balang bakhuid jong u. Ha kane ka jingkular jong u, u la ai la ki kyntien kular ba un sa pyndep ym tang na ka bynta ialade haba un wan, hynrei khamtam eh na ka bynta kiba la jied jong u. **Ha ka liang ka jingkular na ka bynta kiba la jied jong u**, u la iathuh ban leh **ar tylli** kiei kiei khnang ban pyndep ia la ka kular. Kawei ka long : "*Ngan shimti ia phi halade hi*" (*Ioan 14 : 3*) bad kaba ar pat ka long : "*Ba ha kaba nga long ma nga, phi ruh phi lah ban long*" (*Ioan 14 : 3*).

Ka ktien kaba U Jisu Khrist u la ai ha ki synran jong u : "*Ngan wan pat*", ka long ka **Ktien Jingpyntngen** kaba khraw tam ia ki. Hamar kane ka por ki synran jong u ki la sngewsah khunswet lypa da ka jingiathuh jong u ha ki ba un sa leit noh sha bneng haba u ong : "*Naba ngan sa*

leit noh." Ka dohnud jong ki ka la sngewkynjah lypa bad ka mynsiem jong ki ruh ka la sngewraitong jur namar ba un sa iehnoh shen ia ki. Hynrei kane ka jingkular jong u : "*Ngan wan pat*" ka long **kum ka jingtah pat ia ka jingmong ka dohnud** jong ki bad **kaba sait ia ki ummat jong ki.**

Ka ktien kaba U Jisu u la kren : "*Ngan wan pat*", ka long ka **kular skhem ba un ym iehnoh khunswet** da lei lei ia ki synran jong u. Ka long ruh ka kular ym tang ia ki hi, hynrei ia ki nongbud jong u baroh kiba la ngeit, shaniah bad aiti ialade ha u.

Kiba ha iing hasem bad kiba ieit ba thoiñ jong ngi haba ki khlad na kane ka pyrthei kim ju wan phai shuh. Haba ki khlad kyndit kyndit khamtam, ki shu buh ia ngi sa tang ha ka jinglyngngoh lyngngaiñ bad ka jingsahnud kaba khraw. Ngi shu kynmaw tang ia ka dur jong ki bad ki wanrah tang ia ka jingkynmaw ba thiang ha ngi. Kumta ki pynpang bad pynpait jur ia ki dohnud jong ngi. Hynrei U Trai jong ngi U Jisu Khrist pat haba u ong ha la ki synran ba un sa leit noh, um shym ong satia ba un ym wan shuh. Pynban u la ong ia kito ki ktien : "*Ngam iehnoh khun swet ia phi ; ngan wan pat ha phi*" (*Ioan 14* : *18*).

Haba u Rangbah shipai ba pawnam, u **General Douglas Mac Arthur** u la iakynduh ia ka jingshahrem thma kaba jur mynba u la leit ban iada ia **ka Ri Philippine,** ha ka thmabah ba la dep **pyrshah ia ki shipai Japan,** u la hap ban wan phai noh iamrem lem bad ka jingsngew diaw kaba khraw. Hynrei shuwa ba un mih noh artat bad la ka kynhun shipai, **u la ong khadduh ha ki trai shnong ka Phillippine** ia kine ki ktien : "*Ngan sa wan pat*". Kine ki ktien kiba la mih na une u Rangbah shipai ki la pynkmen shibun ia ki trai shnong ka Philippine. Ha kajuh ka por ki long ruh ki ktien kiba donnam bad ki ban sah jingkynmaw ha ka histori jong ka pyrthei, namar ba ki pynkynmaw ha ngi pat kiba ngeit ia ki ktien kiba **U Jisu** u **Nong Galili** u la dep kren ha ki synran : "*Ynda nga la leit noh, bad ba nga la khreh ia phi ka jaka, ngan wan pat, bad ngan shimti iaphi halade hi, ba ha kaba nga long ma nga, phi ruh phi lah ban long*" (*Ioan 14* : *3*).

Da shisha u General Douglas Mac Arthor u la pyndep ruh ia la ka ktien kumba u la kular. Ha ki snem kiba bud, utei u Rangbah shipai **u la wan phai biang** sha Philippine bad ka kynhun shipai kaba khraw bad u **la pynïeng ia ka lama lairong** kaba don ka rong saw, ka rong lieh bad ka rong blue ha ka **Nongbah Manila**. Ka lama kaba u la pynïeng ha ka nongbah Manila ka long ka dak jong ka jingsuk bad ka jinglaitluid kiba u la wan ban pynioh kumba u la kular ia ki nongshong shnong hangto.

Parabangeit, ka long ruh kumjuh bad U Trai jong ngi U Jisu Khrist. Ynda haba U Jisu Khrist un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei, **un ym wan shuh kum u Mesaiah uba shah shitom**, hynrei kum **U Nongjop bad U Syiem** ha ka burom bad ka bor.

U Jisu Khrist shuwa ba un kren ha ki synran ia kitei ki ktien "Ngan wan pat," u la dep ai ruh ha ki ia ka jingthmu jong ka jingleit kiew noh jong u sha bneng haba u ong : "*Ha ka Iing U Kpa jong nga don bun ki jaka shong neh : lymda kumta, nga la iathuh ha phi ; naba ngan sa leit noh, ban khreh ka jaka ia phi. Ynda nga la leit noh bad ba nga la khreh ia phi ka jaka, ngan wan pat*" (*Ioan 14 : 2, 3*). Kat kum katei ka jingiathuh jong u. ngi sngewthuh, namarkata, ba U Jisu mynta ha bneng u bunkam katta katta ryngkat bad U Kpa jong u, ha kaba thaw bad pynkhreh lypa ia ki Iingshongneh na ka bynta jong ngi kiba ngeit. **Ngi donkam ban kynmaw ba U Jisu mynta um shym shong kai satia ha bneng, hynrei u iai trei jingtrei sngi bad miet ban pynkhreh ia ki jaka shong neh na ka bynta jong ngi.** Ynda haba u la dep pynkhreh lut ia kine ki Iing shongneh, hangta U Kpa jong u uba ha bneng un sa phah noh ia u sha kane ka pyrthei khnang ban wan shaw ia ngi.

Ka jingleit kiew noh U Jisu Khrist sha bneng najrong u Lum ki Olib la jan dap 2000 (ar hajar) snem mynta kam shym pynduh jingkyrmen satia ia ki riewngeit baroh kiba apkhmih lynti da kaba sharai bad dwai ia ka jingwan pat jong u. **Mynta ruh ngi dang iai ap tad lano ba un wan pat**. U long kum U Nongleit jingleit uba leit sha ka ri kaba jngai bad u ban sa wan pat hadien. U hi u la batai da lade shaphang ka jingleit-jingleit jong u ha ka

pharshi ki talent : *"Naba kumta ka long kumba u briew u ban sa leit jingleit sha kawei ka ri, uba la khot ia ki shakri jong u, bad u la ai ha ki ia ki spah jong u"* (*Math 25 : 14*).

"NGAN WAN PAT, BAD NGAN SHIMTI IA PHI HA LADE HI" (IOANNIS 14.3)

Parabangeit, namarkata, kaba sah ia ngi ka long ban pynkhreh ialade marwei marwei da kaba ap, sharai bad dwai na ka bynta ka jingwan pat jong u. U Jisu Khrist hi u la maham ia ngi da kaba ong : *"Namar kata to sharai ; naba phim tip ha kano ma ka sngi ba u wan U Trai jong phi"* (*Math 24 : 42*).

LYNNONG 2

"HA KHMIH NGA WAN KUM U NONGTUH"
(*Jingpynpaw 16 : 15*).

Ka ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ynda haba U Jisu un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei **un wan kum u nongtuh**. Ia kane ka rukom jingwan jong u kum u nongtuh, la batai ha ki katto katne ki bynta jong ka ktien U Blei hi. U Jisu Khrist da lade hi ruh, u la phla shai bad iathuhlypa ba un sa wan kum u nongtuh, kata ha ka bym poi pyrkhat ne kynmaw.

Ngi kynmaw na ka jingiathuh ka ktien U Blei ba ha ka por ba la sahnarphna ia U Jisu Khrist, la ñiew ia u kum uwei na ki nongkam sniew. Na ka bynta kane, **la pyniaryngkat kyrdan ia u bad ki arngut ki dakait da kaba sahnarphna lang ia u bad ki, uwei sha kamon bad uwei pat sha kadiang.** Kumta naduh ba u dang im ha kane ka pyrthei la ñiew ia u kum uwei na ki nongtuh, la u la long u khun U Blei ba marwei. Ki briew kiba la sahnarphna ia u kim shym ithuh satia ia u ba u long u khun U Blei bad u Nongpynim ka pyrthei. Kumta ha kata ka sngi ka jingwan arsien jong u sha kane ka pyrthei un wan kum u nongtuh. **Ha kane ka jingwan jong u kum u nongtuh, un wan ban tuh ia ki mar kiba kordor tam kiba long ki mynsiem barem kiba la siewspah da ka snam jong u hi.**

Khnang ba ngin sngewthuh khambha ia kane ka rukom jingwan U Jisu Khrist kum u nongtuh, ka long ruh kaba donkam ba ngin ioh ka jingbatai kaba kham bniah shaphang **ka jingiapher kaba don hapdeng jong u bad kiwei pat ki nongtuh jong ka pyrthei.** Ka jingiapher ka long ha kine ki rukom harum :—

(1) U Jisu Khrist um long kum kiwei kiwei ki nongtuh jong kane ka pyrthei. Kiwei ki nongtuh ki tuh ia ka bym dei ka jong ki, **hynrei U Jisu pat un wan ban tuh tang na la ki jong.**

(2) Kiwei ki nongtuh ki tuh ia ki tiar kiba kordor kum ka pisa, ka tyngka, ki jainkup jainsem, ka ksiar ka rupa ;

hynrei U Jisu pat **un wan ban tuh ia ki mynsiem briew kiba un wan shaw** na kane ka pyrthei ban rong ia ki sha ka Hima bymjukut jong u.

(3) Kiwei ki nongtuh ki pynjot naphang bad ki pyniap ruh, hynrei U Jisu **un wan ban tuh khnang ban ai jingim.** U Jisu hi u la kren shai ia kane :

"U nongtuh um wan hynrei tang ba un ioh tuh, bad ba un ioh pyniap bad ba un ioh pynjot de ; nga nga la wan ba kin ioh ka jingim, ba kin ioh kyrhai ia ka ruh" (Ioan 10 : 10).

(4) Kiwei ki nongtuh haba ki wan ban tuh, ki wan khlem da pyntip lypa ia ka jingwan tuh, hynrei ka long kaba phylla ba **U Jisu pat u da ai jingtip lypa ia ki trai iing**

(5) Kiwei ki nongtuh ki tuh ia ka mar pyrthei hynrei U Jisu pat **un wan ban tuh ia kiei kiei kiba kynja bneng** na kane ka pyrthei khnang ba un ioh ri bad sumar khop ha kita ki iing jingkynshew kiba don ha bneng.

(6) Kiwei kiwei ki nongtuh ki kham jied ia ka por mynmiet ban ioh tuh, hynrei U Jisu pat **un wan ban tuh haba shai, haba iohi lut ki briew bad ka pyrthei baroh.**

(7) Kiwei ki nongtuh ki ialeh barabor ban kiar na ki sakhi khnang ba kin ioh tuh, **hynrei U Jisu pat un wan ban tuh ha khmat ki sakhi ba bun, la kim lah ban iohi ia u**

(8) Kiwei kiwei ki nongtuh ki tuh da kaba lehsian katta katta ialade, hynrei ka rukom tuh U Jisu ka long ka bym lah ban iohi da lei lei ruh. **Mar iadep tuh, u jah noh ha kaba shi khyllip mat keiñ.**

(9) U Jisu khrist la un wan ha ka rukom kum u nongtuh, hynrei **um shym wan na ka krem ki nongtuh.** Ka jaka shong jong u ka long ha bneng kaba dap da ka burom jong U Blei.

(10) Ka jingwan tuh U Jisu kam long satia ban ai jingsuk ia ki bymman, la u long u Syiem ka jingsuk Shaphang kane, ka ktien U Blei ka la iathuh :—

"Namar phi hi phi ia tip biang ba kata ka sngi U Trai kan wan kumjuh kum u nongtuh mynmiet. Katba ki dang ong, ka jingsuk bad ka jingskhem bha, ynda kumta ka jingjot

ba kyndit kyndit kan ngat ha ki, kum ka jingsuh khun ha ka briew kaba punkhun ; bad kin ym ioh lait da lei lei. Hynrei ma phi, ko para bangeit, phim long ha ka jingdum, ba kata ka sngi kan lap ia phi kum u nongtuh" (*1 Thess 5 : 2-4*).

(11) Ha ka jingwan jong u kum u nongtuh, la U Jisu u la iathuh lypa ia ka jingwan jong u, hynrei **um shym la ai jingtip ia ka por lane ka kynta jong ka jingwan jong u.** U hi u ong : *"Ia kane te phi tip, ba lada u Trai ïing u la tip ha kano ka por ba u wan u nongtuh, un da la ap, bad un ym da shah ban prat ia ka ïng jong u"* (*Math 24 : 43*).

"Hynrei shaphang kata ka sngi bad kata ka por ruh ym don ba tip, em, wat ki angel kiba ha bneng, lymne U Khun, hynrei tang U Kpa. To sumar, to sharai, to duwai ruh ; naba phim tip lano ka long kata ka sngi." (*Mark 13 : 32, 33*).

(12) Ha ka jingwan jong u kum u nongtuh, **un wan ban tuh ei ei na ïng.** U hi u la iathuhlypa shaphang ka rukom jingwan tuh jong u kumne harum :— *"Ynda kumta arngut kin ia don ha ka lyngkha ; ia uwei la shim noh, te ia uwei pat la iehnoh. Arngut kin iashong tylliat ha ka ïngtylliat ; ia kawei la shim noh, te ia kawei pat la iehnoh"* (*Math 24 : 40, 41*).

(13) **Haba la dep jia ka jingtuh, kan jia sa ka jingkhihwin, ka jingiam bad ka jinglynñiar bakhraw.** Kawei pa kawei ka iing kan iam namar ba la jah noh kiba ieit ba thoiñ jong ki. Ka jingiambriew ha kane ka por kan long kaba kham khraw ia ka jingiambriew ki nong Igypt ha ka por ba U Blei u shoh iap ia u khun nyngkong. Kan long kaba kham khraw ruh ban ia kata ka jingiambriew ha Ramah ha ka por ba u Herod Syiem u la pyniap noh ia ki khunlung baroh kiba arsnem shapoh.

(14) **Ynda haba U Jisu un wan kum u nongtuh, ki pulit bad ki rangbah shnong kin ia bun kam.** Ki kali wireless kin iamareh sawdong sharum shaneng. Ki ïingdak kin khapngiah da ki nongwan phah khubor bad ki nongwad khubor. Ki Post Ophis kin bunkam bad khapngiah da ki briew kat haduh ba ki nongtrei kin ym nang trei kam shuh. Ki Trunk call, ki Telegram kin bun haduh katta katta kat haduh ba ki nongtrei kin ym lah

pyndep kam. Ka shnong ka thaw kan khihwin. Ki nongthoh kot khubor kin bunkam ha kaba thoh kyrteng ia kiba la jah noh. Kan long da kumwei pat ruh ha ki nongbah bad ki Iew ki hat. Ki surok bad ki lynti syngkien ba bun briew kin duna kiba iaid ba ieng. Don pat ruh ki Iingmane bad jingiaseng ki ban duna bad thylli briew. Ki lum jingtep ruh kin ang. Bunbah ki briew kin iapler namar ka jingkyndit. Ki khubor iap mynsaw kin mih khlem sangeh. Ki khubor ba hap ki erplen, ba ngam ki jhad, ba tyngkhuh ki rel, ba noh ki kali, ba jah ki nongñiah kali bad motor kin sawa ia ka shnong ka thaw bad ki nongbah nongrit ruh kylleng.

(15) **Ynda haba U Jisu un wan kum u nongtuh, un wan ha ka por shiteng synñia, haba ka balang ka don ha ka jingiohthiah kaba kynja mynsiem. Dei tang ki rangsotti bad ki theisotti kiba stad kiba don ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid ha ki Khulpi jong ki ki ban iohleit bad U Jisu ynda haba un wan kum u nongtuh.** U Jisu Khrist u la pynskhem da ka jingkren jong u ha u Ioannis **u nongiohi paw** : "*Ha khmih nga wan kum u nongtuh. Suk uta uba sharai*" (*Jingpyn 16 : 15*). U la dep ai ruh ia kajuh ka jingmaham ha ka Balang ha Sardis haba u ong : "*To kynmaw namar kata kumno pha la pdiang bad pha la iohsngew, bad to ri skhem ia ka, bad to kylla kaba mut. Namarkata lada pham sharai, ngan wan kum u nongtuh keiñ, te phan ym ioh tip ha kano ka por ngan wan ha pha*" (*Jingpyn 3 : 3*).

KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU

1. H'u lum Olib bad ki khadar,
Khadduh iawai Jisu U paw ;
Kyndit katba ki dang ia ieng,
U lyoh, ia U, la rah sha bneng.

2. Hapdeng lyngngoh bad jingshaiong,
I'U Trai la jong, kyndit shu rong ;
Arngut ki briew riam lieh ki ong,
"Balei, phi ieng khmied mo shajrong ?"

LYNNONG 3

KA POR SHITENG SYNÑIA BAD KA JINGWAN U NONGLEIT KURIM.

Ka pharshi jong ki shiphew ngut ki theisotti ka long ka pharshi kaba khraw bad kaba maian kaba iadei bad ka por ka jingwan pat U Trai. Ha kane ka pharshi, U Jisu Khrist u la iathuhlypa da lade shaphang ka rukom jingwan kum U Nongleit kurim ban shaw ia ka Nongleit kurim kaba long ka Balang bakhuid jong u. U Trai Jisu u la iathuh ruh ba ka jingwan U khun u briew kan long kum ha ka por shiteng synñia ha ka por ka bym khmih lynti bad ka bym poi kynmaw. Shaphang kane ka por shiteng synñia, U Jisu Khrist u la dep ong ha ka pharshi kumne :— *"Hynrei mynshiteng synñia la long ka jingpyrta, Ha khmih u wan u nongleit kurim ! to mih ban leit tan ia u"* (*Math 25 : 6*).

Ka por shiteng synñia kaba U Jisu Khrist u la kren ha ka pharshi ki shiphew ngut ki theisotti ka long ka por pdeng jong ka miet. Ka long ka por ha kaba ki nongiohthiah ki long syriem kum kiba la iap. Ka long ka por kaba kynjah tam, ka por ka bym khmih lynti. Ka long ka por ha kaba ki shiphew ngut ki theisotti baroh ki iohthiah.

Ka jingiadei jong kane ka pharshi bad ka por mynta ka long kaba khraw katta katta. **Ngi im ha ka por shiteng synñia jong kane ka juk.** Ka long ka por ha kaba ngi dei ban shna ia la ki sharak na ka bynta ka jingwan U Nongleit kurim. U Jisu Khrist un sa wan kum U Nongleit kurim ban shaw noh ia la ka Nongleit kurim, ka Balang bakhuid jong u na kane ka pyrthei. Ka jingmareh stet jong kawei pa kawei ka sngi ka iathuh ia ka jingwan kloi jong kata ka por shiteng synñia.

Ki shiphew ngut ki theisotti ki ieng na ka bynta ka Balang kaba phla. Ki long ki dkhot jong ka balang. **Ka kam jong ki ka long arbynta. Shibynta ki dei ban phla bad sakhi sha ka pyrthei bad shibynta pat ki dei ban ap ia U Jisu Khrist. Ki sharak ha ki kti jong ki, ki ieng na**

ka bynta ka jingsakhi bad ka jingphla ia U Jisu Khrist. Da ki sharak jong ki ki dei ban lehburom ia U Trai Jisu. Ka long ka jingshakri kaba khraw bad kaba donburom tam kaba ki khun Khristan kiba la phla ki leh ia U Nongleit kurim haba u wan.

Ka umphñiang ha ki Khulpi jong ki pat, ki ïeng na ka bynta U Mynsiem bakhuid. Ki shiphew ngut ki theisotti la ki la kup ia ka jinglong sotti, la ki la phla khristan, kam mut ba baroh ki la ioh ia ka jingpynim, namar don na ki ki theisotti kiba stad bad don ruh kiba bieit.

Ki san ngut ki theisotti kiba bieit ki don ki sharak. hynrei kim don ka umphñiang. Ki don ka jingphla ia U Jisu Khrist, hynrei kim shym la ioh ia ka jingpynim. Ki long khlem U Mynsiem bakhuid. Ki san ngut ki theisotti kiba bieit ki iapher na ki bastad. Ia ki U Nongleit kurim u ong : "*Ngam ithuh ia phi*" (*Math 25 : 12*). Kim shym pynhun ia ka jingkwah jong u. Ki la duh ei noh ia ka jingpynim.

Ki san ngut ki theisotti kiba stad ki long ki khristan kiba la ioh ia ka jingkha ar sien, kiba dap da U Mynsiem bakhuid bad kiba la sait ialade ha ka snam U khun langbrot. Ki long ki khristan kiba la ioh ia ka jingpynim. Ki sharak jong ki kim ju lip namar ki don ka umphniang U Mynsiem bakhuid ha ki. Kumba ki phla, kumta ruh ki pynkhreh ia ka jingwan arsien. Ha ka por ba U Nongleit kurim u wan, ki rung da ka jingkmen sha ka kamra jong ka jingkhawai shongkurim :—

Ka jingwan U Nongleitkurim kan long kyndit kyndit. Un wan kum u nongtuh ha ka bym khmih lynti. U Jisu Khrist u la kren shai shaphang ka rukom ka jingwan jong u kumne :—

"*Naba kumba ka mih noh ka leilieh na mihngi, bad ka shai haduh sepngi. kumta ruh kan long kata ka jingwan u khun u briew*" (*Math 24 : 27*).

Ka jingbakla kaba ngi shem ha ki shiphew ngut ki theisotti ka long ha ka por ba U Nongleit kurim u pyntud ia ka ban wan, ki samthiah bad ki la iohthiah. U Nongleit kurim um shym la wan ha ka por ba ki khmih lynti.

Ynda la sdang dum, ki ap, hynrei um wan. Hynriew baje ruh um wan, phra baje ruh um wan, khyndai baje ruh um wan. Namar ba ki la iai ap bad ba um wan katno katno ruh, kumta ki la leit thiah noh naba U Nongleit Kurim u pyntud. *"Hynrei mynshiteng synñia la long ka jingpyrta, Ha khmih, u wan u nongleit kurim! to mih ban leit tan ia u"* (*Math 25 : 6*).

Kane ka pharshi ka ai ka khubor ia ngi ba ka don ka jingma kaba khraw ia ka Balang haba ka hap hapoh ka jingiohthiah kaba kynja mynsiem. U Jisu Khrist u la maham lypa ba ngim dei ban iohthiah hynrei ban sharai bad ban duwai ruh. U Jisu Khrist hi u la ong. :— *"Namar kata to sharai ; naba phim tip ha kano ma ka sngi ba u wan U Trai jong phi"* (*Math 24 : 42*).

Ynda haba U Jisu Khrist un wan pat ha kaba arsien, ngi dei baroh ban mih ia ka ban leit tan ia u. **Ki san ngut ki theisotti kiba bieit haba ki khreh ban leit tan ia U Nongleit kurim, ki rah tang ia ka sharak, hynrei kim shym pynbiang ia ka umphñiang.** Haba ki sharak jong ki kin sa lip, ki la sdang ban lynñiar hapdeng ka jingsheptieng kaba khraw shi katdei eh : *"Ki sharak jong ngi kin sa lip"* (*Math 25 : 8*). Ka jingsngewshyrkhei bad ka jingkhynñiuh ki la wan lap ia ki. Ka jingkhynñiuh jong ki ka long, kawei na ka bynta ka jingbishar bad kawei pat na ka bynta ka jingiap.

Ki theisotti kiba bieit ha ka jingsheptieng ba ki sharak jong ki kin sa lip, ki la leit ban pan kylliang ia ka umphniang na ki theisotti kiba stad. Hynrei ki lok jong ki kim shym lah ban iarap ia ki : La ki la leit ban pan kylliang ruh, kita ki theisotti kiba stad ki la ong ha ki : *"Ba ioh kan ym dap ia ngi bad ia phi ruh, to khie leit keiñ sha kita kiba die, bad da thied ialade"* (*Math 25 : 9*).

Dei tang U Khrist uba lah ban ai ha ngi ia ka umphiñang ka jingpynim. Ngim lah ban iapan kylliang ia ka jingpynim na wei pat. Ka jingpynim ka long marwei marwei. **Baroh kaba ki lok ki lah ban iarap ia ngi ka long tang ban pynithuh ia ngi ia U Jisu Khrist uba lah ban ai ia ka jingpynim.**

Katba ki theisotti kiba bieit *"ki dang ialeit ban thied te, u la wan uta U Nongleit Kurim; te kita kiba la kloi ki la leit hapoh lem bad u sha ka jingkhawai shongkurim ; te la khang ia ka jingkhang " (Math 25 : 10).*

Kane ka pharshi ka hikai ia ngi ba ngim lah ban thied ia ka jingpynim ha ka khyllipmat kaba khadduh. Ka jingkhang noh ka don. Shisien haba la khang ia ka jingkhang ka long lehnohei ban phah plie ia ka, wat lada ngi iam kthang bad pyrta jam ia ka jingsngewsynei katno katno ruh. Dei katba ngi dang im ha kane ka pyrthei ba ngin kamai ia ka jingim bymjukut. U briew um lah ban wad ia ka jingpynim ynda u la iap. Ki theisotti kiba stad namar ba ki la pynkhreh ia ka jingwan U Nongleit kurim, ki la rung da ka jingkmen bad u sha ka jingkhawai shong kurim. Ka ktien u Blei ka ong : *"Suk kita ia kiba la khot sha kata ka jingiakhawai miet ka jingshongkurim uta u khun langbrot" (Jingpyn 19 : 9).*

Ha ka por ba long ka jingpyrta b'u wan U Nongleit Kurim, baroh ki shiphew ngut ki theisotti ki la ia ieng bad ki la shna ia ki sharak. Ka pharshi ka iathuh ba ka por ha kaba ki theisotti ki shna ia ki sharak ka long ka por ha kaba ki minot ban pynbiang ia ka sharak naduh u ksai haduh ka umphñiang. **Ka long ka por shna sharak.** Ki riewpule ia ka ktien U Blei ki pynsyriem ia ka por shna sharak bad **ka jingkhie jong ka Ribaibal ka ban neh shiteng por** shwa ba U khun u briew un wan pat ha kaba arsien. Kito baroh kiba kwah ban iohi ia U khun u briew ki iai wad ia U Blei bad ha kane ka por hi ki iai duwai jur khlem da pud. Ki iai kyrpad ia U Blei ba un theh buk ia U Mynsiem bakhuid ha ka Balang ban pynlong ia ka, ka Balang bakhuid bad ba sotti jong U Trai.

Haba la khang ia ka jingkhang, ki theisotti kiba bieit ki la wan bad ki la kyrpad ha U Kynrad ki da ong : *"Ko kynrad, kynrad, to plie ia ngi !" (Math 25 : 11).* Hynrei kane ka jingpyrta jong ki ka long kum ka jingpyrta ha ri khlaw. Ym shym don mano mano ba plie, hynrei la ioh sngew pynban tang ia ki ktien u kynrad kaba ong : *"Ngam ithuh ia phi" (Math 25 : 12).* **Haba ka sngi bishar ba**

khadduh kan poi, U Trai un ong ha kito baroh ki bym shym la pynkhreh, "*Ia phi ngam ithuh, phi nangno*" (*Lk 13 : 25*).

Ngim lah ban thied namarkata ia ka jingpynim ha ka khyllipmat kaba khadduh Dei mynta keiñ ba ngin wad ia U Jisu bad ban ioh ia u. U Apostol Paul u ong : "*Ha khmih, mynta keiñ ka ïa badiang hun ; ha khmih mynta keiñ kata ka sngi ka jingpynim*" (*2 kor 6 : 2*). Ban buhteng lane ban pynslem ha kaba wad ia ka jingpynim ka long kaba shyrkhei tam. Ka ktien U Blei ka ong, "*Wad phi ia U Trai katba dang lah ban shem ia u, to kyrpad ia u katba u dang hajan*" (*Is 55 : 6*).

Parabangeit bad paralok baroh, ka por ka jingwan U Nongleit kurim ka la hajan. **Hato ngi la pynkhreh ne em ialade na ka bynta ka jingwan U Nongleit Kurim ?.** Ka jingwan jong u ka lah ban long ha ka por ba ngi dang ia lapmiet bad ka pyrthei Ka lah ban long ha ka por ba ngi dang iadie iathied ne ha ka por ba ngi dang thiah ne ha ka por ba ngi pang jur. **Phi la ju pyrkhat ne em shaphang ka jingap ia ka por ka jingwan jong u ?** Ka ktien U Blei ka kylli ia nga bad ia phi, "*KO NONGAP, KUMNO SHAPHANG KA MIET ? KO NONGAP, KUMNO SHAPHANG KA MIET ?*" (*Is. 21 : 11*).

---

3. "Une, Jisu, ba phi iohi,
B'la rong ia u na phi sha jrong,
Ha kajuh ka rukom phin i,
Ha ki lyoh bneng jingwan kan long."

LYNNONG 4

KA JINGRONG NOH IA KI RIEWKHUID

Ka jingrong noh ia ki riewkhuid ka long ka drama kaba phylla tam ka ban sa jia ha shiteng suiñ ha ka por jong ka jingwan pat U Trai Jisu. Ha kane ka jingjia, U Jisu Khrist u Khun U Blei **un ym wan hiar haduh sla pyrthei. Hynrei un shu paw tang ha shiteng suiñ** hapdeng ki lyoh suiñbneng ba phyrnai. Kane ka long ka bynta kaba nyngkong kaba iadei bad ka jingwan pat jong u Ka bynta kaba ar pat jong ka jingwan pat jong u kan sa long ynda haba u wan hiar syndon ban ïuh kjat artat ha sla pyrthei halor jrong u Lum ki Olib. Ka ktien U Blei ka la iathuhlypa shaphang kane ka bynta kaba ar kaba iadei bad ka jingwan pat jong u kumne :—"*Te ha kata ka sngi ki kjat jong u kin ïeng halor u lum Olib, uba ha pyrshah ka Jerusalem shaphang mihngi, bad u Lum Olib un kad napdeng jong u shaphang mihngi bad shaphang sepngi, te kan don ka them ka bakhraw ; te shiliang u lum kan kynriah shaphang shatei, bad shiliang shaphang shathie*" (*Sekh 14 : 4*).

Ha ka bynta kaba nyngkong kaba iadei bad ka jingwan pat U Trai Jisu, kan jia ka jingrong noh ia ki riewkhuid kiba la iap bad kiba dangim. Ha kane ka jing-wan mih paw U Trai Jisu ha shiteng suiñ, kan riew ka turoi kaba khadduh ha kaba yn kyrsiew ia ki nongiap baroh kiba la iap ha U Trai sha ka jingim bymjukut. Ia kane ka jingmihpat la khot ha ka ktien U Blei ba "*ka long ka Jingmih pat kaba nyngkong*" (*Jingpyn 20 : 5*). Shuh shuh ka ktien U Blei ka la iathuh ruh : "*U basuk bad u ba khuid long uta uba don ka bynta ha kata ka jingmihpat ka ba nyngkong : halor kine kata ka jingiap ka baar kam donbor shuh*" (*Jingpyn 20 : 6*).

Ha kane ka jingmih pat ka ba nyngkong, ka Khyndew bad ka Meiramew lem bad ka duriaw kin "*aiti noh ia kiba iap*" (*Jingpyn 20 : 13*). **Ym tang katta, kiba dangim ruh kumjuh, kata ki riewkhuid ryngkat bad kitei kiba la mihpat kin her lang sha jrong ban iashem ia U Trai Jisu**

ha shiteng suiñ. Shaphang kiba dang im ia kiba yn sa rong noh hamar ka jingriew ka turoi ka bakhadduh, U Jisu Khrist hi u la iathuhlypa kumne :—

"Ynda kumta arngut kin iadon ha ka lyngkha ; ia uwei la shim noh, te ia uwei pat la iehnoh. Arngut kin iashong tylliat ha ka jingtylliat : ia kawei la shim noh ; te ia kawei pat la iehnoh" (Math 24 : 40, 41).

Shaphang ka jingkyrsiew ia kiba la iap pat bad ka jingrong noh ia ki. ka ktien U Blei ka la dep iathuhlypa:—

"Naba U Trai hi un wan hiar na bneng bad ka jingrisa da ka ktien sawa U Angel rangbah, bad da ka turoi U Blei : bad kita kiba iap ha U Khrist kin iamihpat shuwa. Ynda kumta ma ngi kiba dang im, ia kiba la pynsah, yn rong noh ia ngi lem bad ki ha ki lyoh, ia ka ban iashem ia U Trai ha ka suiñ bneng : te kumta ngin ïailong junom junom lem bad U Trai" (1 Thess 4 : 16, 17).

Ha ka jingjia kaba iadei bad ka jingrong noh ia ki riewkhuid, **U Mynsiem Bakhuid ruh un trei bor bah ban pynhiar ia ka Synjat Bakhuid** jong u halor ka jingim jong ki riewkhuid baroh **khnang ban pynkup ha ki ia ka jingsiewspah bajanai**. U Mynsiem Bakhuid un hiar ban shong halor ki met iap jong ki riewkhuid baroh kiba la kylla pum pum bad kylla dewmet. Nalor nangta U Mynsiem bakhuid hi ruh un rah ia ki shajrong. Ha kito kiba dangim ruh kumjuh un hiar bor bah bad pyndait ha ki met jong ki ia ka bor ba phylla khnang ba ki lah ban her sha suiñ bneng.

Ynda haba U Trai Jisu un wan ban paw ha shiteng suiñ, un wan ban shaw tang ia ki riewkhuid kumba u la dep kular lypa mynba u dang im : "*Ngan wan pat, bad ngan shimti ia phi halade hi*" (*Ioan 14 : 3*). U Trai Jisu un ym wan ban shaw da lei lei ia ki nongpop. Un ym wan ban shaw da lei lei ruh ia ki "*khristan kyrteng*" bad ki "*khristan shu phla,*" hynrei tang ia kito ki riewngeit kiba la pynjanai ialade sha ka kyrdan riewkhuid.

Ngi kynmaw na ka jingiathuh ka ktien U Blei **ba don arngut ki Riewkhuid kiba dang im ia kiba U Blei u la rong noh sha bneng.** Uwei u long u **Enokh** bad uba ar pat

u Elijah. Ia u Enokh, U Blei u la rong shajrong da ka jingtan ka lyer bneng kaba jur. Ia u Elijah pat la wan kit noh da ka kali ding na bneng. Kumba ka la jia ia kitei ki arngut ki riewkhuid, kan long kumta ruh ha ka sngi ka jingwan arsien U Jisu Khrist. Ynda haba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien, un wan ban rong ia ki riewkhuid jong u syriem kumba la rong noh ia u Enokh bad ia u Elijah.

Kawei ka jingshisha kaba donkam tam jongka jingrong noh ia ki riewkhuid ka long ba ynda haba U Trai Jisu un wan ban shaw noh ia ki riewkhuid na kane ka pyrthei, **un wan ban pynwai noh ia ki artylli ki IA: (1) KA IA BALANG bad (2) KA IA JINGAIEI.**

Kane ka juk kaba ngi im mynta ka long ka IA BALANG. Ka long ka juk jong ka jingtrei kam ka Balang kaba thew lut ia ki rukom jingialap ia ka gospel, ka jingpynkylla khristan bad ka jingseng balang ha kylleng satlak ka pyrthei. Namar ba kane ka juk kaba ngi im ka long ka IA BALANG, ka kyrteng khristan ruh ka la sbu kylla tad dor katta katta. Ka la poi kane ka juk haduh uta u pud ba ki khristan ki leh kumba ki bym long khristan bad ki bym long khristan pat ki leh kum kiba long khristan. Hynrei ha kata ka jingwan pat jong u, U Trai Jisu un ym wan ban shaw ia ki khristan, hynrei tang ia ki riewkhuid. Namar **kata hadien ba ngi la long khristan, ngi dei ruh ban long riewkhuid, lymda kumta yn ym rong noh ia ngi sha bneng lem bad U Trai.**

Ia kane ka juk kaba ngi im mynta la ju khot ruh ba ka long ka **IA JINGAIEI** ka jong U Blei. Hynrei kane ka IA ka dang sah sa tang khyndiat eh. *"Ka long ka por ba khadduh"* (*I Ioan 2 : 18*). U Blei ha kane ka juk haduh mynta **u dang ai ia ngi ka por ba ngin kylla kaba mut na ki pop jong ngi** bad ban phai noh sha u. **Ka long ka IA ha kaba U Blei u dang iai khot ia ki bymngeit ba kin ngeit noh ha ka kyrteng U Jisu Khrist** bad pdiang ia ka jingpynim kaba da ka snam ba kordor jong u. Katba ngim pat iap ne khlad noh na kane ka pyrthei, **ngi dei ban ñiew namar kata, ia kine ki sngi ka jingim kiba dangsah kum ki sngi**

jingaiei. Ka ktien U Blei ka la maham ia ngi ba ka por ka jingwanpat U Trai Jisu ka la jan :—

"*Namar sa tang shibit eh, uta uba wan un wan, bad un ym pyntud*" (*Heb 10 : 37*).

Ko parabangeit "*U Trai u la jan*" (*Phil 4 : 5*). Phi la pynkhreh ne em ialade namar U Trai un sa wan shen ban rong noh ia ki riewkhuid. U Blei u lah eh ban pynpoi ia phi sha ka kyrdan riewkhuid lada phi la kloi ban aiti noh ialade ha u. Phin long ki riewkhuid jong u lada **phi pdiang ia ka jingpynkhuid kaba da ka snam U Jisu u khun jong U Blei** uba la shah sahnarphna na ka bynta jong ka pop ka pyrthei. Phin long ruh ki riewkhuid jong u lada phi pdiang ia ka **jingpynkhuid kaba da ka jingtrei ba don-bor jong U Mynsiem Bakhuid** uba lah ban thaw thymmai ia phi. Phin long ruh ki riewkhuid jong u lada phi pdiang ia ka jingpynkhuid da **kaba pdiang ia ka Ktien U Blei ha ka jingim jong phi.** Ka pop kaba jakhlia bad pyntngit ia ngi man ka sngi kan duh bor ban snoh ha ngi lada ngi pdiang bad snoh mynta ha U Jisu Khrist u nongpynim jong ngi.

Parabangeit ngin long riewkhuid naduh mynta lada ngi pynkhuid noh ialade. Lada U Trai Jisu un wan lashai ne lashisngi lane la shibit, ngi kyrmen ban ia shem lang la u ha shiteng suin. Ka Ktien U Blei ka la kular "***Te uwei pa uwei baroh uba don kane ka jingkyrmen ha u u pynkhuid ialade, kat kumba ma u u long u bakhuid***" (***I Ioan 3 : 3***).

4, Mynba ha pyrthei u dang don,
U Trai Jisu U la dep ong;
Shaphang ka jingwan jong u pat,
Da bun phew sien, Maham, Ialap.

5. Ki ktien pawnam U Trai Jisu,
Ia ka Balang bakhuid jong U ;
Nongleit kurim jong U kumno ?
"Sharai, Duwai, Ial duwai ruh".

LYNNONG 5.

KA JINGIALANG KI RIEWKHUID HA U TRAI JISU

Ka jingialang ki riewkhuid ha U Trai Jisu **ka long ka jingialang kaba khraw tam bad kaba phylla eh ia kaba U Blei u Ia buhrieh ia kane ka jingiohi na ki briew baroh,** lait tang ha ki riewkhuid hi ha kiba u mon ban pynpaw ha kata ka jingwan ba arsien U Khun jong u U Jisu Khrist. Ia kane ka jingialang ki riewkhuid ha u, U Jisu Khrist mynba u dang don ha ka pyrthei, u la pynsriem "*ialade*" ba u long ka '*metiap*" bad ia ki "*riewkhuid*" jong u ba ki long ki "*pukni*" :—

"*Naba haei haei ruh ha kaba don ka metiap, hangta keiñ kin ialang ki pukni*" (*Math 24 : 28*).

Ynda haba ka turoi jingkyrsiew kan sawa, ki riewkhuid baroh kiba la iap bad kiba dang im, kin her sha bneng ban iashem ia U Trai Jisu ha shiteng suiñ. Shaphang kane ka jingjia, U Jisu Khrist u la dep iathuhlypa mynba u ong :—

"*Un phah noh ruh ia ki angel jong u da ka jingsawa bakhraw ka Turoi, bad kin ialum lang ia kiba la jied jong u na ki saw lyer, naduh kiba kut ki bneng haduh kiba kut jong ki*" (*Math 24 : 31*).

U Prophet Isaiah u la batai ruh shaphang ka rukom her jong ki riewkhuid sha bneng "*da ki thapniang kum ki pukni*" (*Isa 40 : 31*). Hangtei ha shiteng suiñ kin "*sdien*" sawdong jong U Khun u briew syriem kumba ki "*ngap*" kiba ia boi ha ka "*Kiaw ngap*".

Ka jingialang ki riewkhuid ha U Trai Jisu kan long ka "*Jingialang Assembly*" kaba khraw katta katta ha shiteng suiñ. Kum kane ka jingjia ka long ka bym pat ju jia mynno mynno, bad ka ban ym jia shuh lano lano ruh. **Ka long ka Drama Bah kaba palat liam na ki drama baroh**. Tang kito kiba la pynjanai bad pynkhuid phar ialade ki ban ioh bynta ha kane ka "*Drama Bah*" ha **shiteng suiñ.**

Ynda haba kane ka jingjia ba phylla kan jia, **ka suiñ bneng kan sawa wui wui da ka jingriew ki riewkhuid kiba her sha jrong** U Trai Jisu **un ym pynsah wat tang ia uwei u riewkhuid ruh ha sla jong kane ka khyndew.** Namar ba ka long ka por jingsiewspah kaba khadduh eh, U Trai Jisu un rong noh ia baroh ki riewkhuid na ki saw lyer bad jong ki 'rta bad ki ïa baroh kin mih paw lut ha shiteng suiñ. Wat mynta ruh U Trai Jisu uba shong sha ka kti kamon bakhuid U Kpa jong u ha bneng, u la sliang bad thrang eh ban iohi noh kloi ia kiba la siewspah jong u. Namar kane U Blei un ym pynslem shuh ban phah phah noh kham kloi ia la U Khun baieit eh jong u.

Ynda haba U Jisu un ieng ha ki lyoh bneng ba phyrnai, kan long **ka Jingiadoh bakhuid** hapdeng ma u bad kiba la siewspah Hangtei ha shiteng suiñ, ki riewkhuid kin doh kin dait bad piam ieit ia la U Kynrad la jong kumba ma u ruh un leh kylliang ia ki. **Ka jingiadoh mar kylliang bad ka jingiapiam ieit kan long hapdeng ma u bad ki** :—

"*Haba nga la shem ia uta uba ka mynsiem jong nga ka ieit, nga la bat ia u, bad ngam shym pyllait shuh ia u*" (*Jingrwai 3 : 4*).

Hadien ka jingiadoh markylliang, U Trai Jisu shuwa ba un rong noh ia ki sha ka hima jong u kaba don sha lyndet ki khlur, un sa da kyrkhu ieit ia ki. Ha kane ka jingiadoh mar kylliang U Jisu Khrist **un ai ia ka jingkyrkhu ia kaba u la dep iathuhlypa** mynba u dang don ha ka pyrthei da kaba un ong kumne :-

"*To wan phi ia kiba la kyrkhu jong U Kpa jong nga, to ioh ia ka hima, ia kaba la pynkhreh keiñ ia phi na myndang long ka pyrthei*" (*Math 25 : 34*).

Ka jingialang ki riewkhuid ha U Trai Jisu ka long ka jingialang jong phi bad jong nga ha U Trai ha kata ka sngi haba un wan ban rong noh ia ngi na kane ka pyrthei.

Parabangeit baieit baroh, hato ngi la ju duwai bad pynkhreh ialade ban iohi ia kane ka sngi ? : "*Ka jingwan U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi, bad ka jingialang jong ngi ha u*" (*2 Thess 2 : 11*).

LYNNONG 6

KI DAK JONG KA POR

(I) "KA JINGKYNDUH UMPHNIANG"

Ha kine ki sngi, ki bnai bad ki snem ba la dep ter shiter, ngi iohi ha ki kot khubor bad iohsngew ruh da la ki shkor ia ka jingkiew dor jong ka umphñiang petrol ha ka **IEW BAH** jong ki Ri bad ki Hima ka pyrthei baroh. Ki ri pynmih umphñiang ba pawnam ha ka pyrthei kum **ka Iraq, ka Iran, ka Kuwait, ka Saudi Arabia,** ki kop barabor ia la ka jong ka bor, ka spah bad ka jingkhlaiñ. **Namar ba ki long ki Ri kiba bat lane kontrol (control)** ia ka **Iewbah, Ki** pyrshang ban pynkohnguh ia ki Hima khraw bor ka pyrthei kum ka **Rusha, Amerika, Bilat. Phrans** bad **Shaina** ban iarap bad shah liang sha ki.

Kumjuh ruh ha kane ka **'Dong ba shaphang shatei lam mihngi jong ka ri India jong ngi,'** ha ki jingiakhih ba la lah dep jia, ka la don ka jingsangeh ka khaïi ka pateng, ka trei ka ktah bad ka leit ka wan namar **ba ka jylla Assam kaba pynmih umphñiang** bun eh ha ri India, ka la pynsangeh ia ka jingtrei ha ki karkhana par umphniang bad ia ka jingshalan ruh shabar jong ka na ka daw jong ka jingiakhih paidbah kaba iadei bad ki **Mynder Ri**. Kane ka jingiakhih ha Assam ka la pyndkoh shibun ia ka imlang sahlang bad ka khaïi ka pateng ha kane ka dong mihngi jong ka Ri India. Ym lah pat ruh ban ong kaei kaba bun ka ban nang jia shadien ha ka jylla Assam bad ka dong mihngi jong ka ri India hi.

Ka umphñiang Petrol kaba long kawei na ki mar khyndew barem dor bad ba iaid kam katta katta ha kine ki sngi jong ka pyrthei jingstad saians, **ka la long bad kan iai long ruh ka Ishu lane ka Daw** kaba khraw jong ki jingiaknieh bor, ka jingiakop iasop, ki jingiakynat bad ki jingialehthma, ym tang ha ri India ne Middle East, **hynrei ruh ha ka pyrthei baroh kawei.**

Ka jingkiewdor jong ka umphñiang ka nang jur katba nang mih ki sngi. Ka jingleit dor jong ka ha ka Iewbah ka pyrthei ka long kaba khraw katta katta. Ka daw ka long namar ba ym lah ban pynmih bujli da kawei pat ka jaid umphñiang kaba kham bha ban ia ka.

Ki Hima ba khraw bor jong ka Pyrthei kum ka Rusha, Amerika, Bilat, Phrans bad Shaina ki peit man ka sngi sha ki par umphñiang kiba don hapdeng pyrthei (Middle East) kumno ban ioh kaieh ia ki lane ban synshar syndon ia ki Ri jong ki. Dei nangne na Middle East ruh ba kan sa bthei ka thma bah bakhraw ha kaba kitei ki par umphñiang kin sa pluh bad klang da ka ding.

Ngim dei ban sngewphylla, namarkata, ba ka umphñiang petrol ka long kaba kordor katta katta. Ha ka jingiadei bad ki sngi kiba khadduh, ka long kawei na ki dak jong ka por kaba kdew sha kiba bun ki jingpyndep ia ki jingiathuhlypa ka ktien U Blei shuwa ba U Trai jong ngi U Jisu Khrist un wan pat ha kaba arsien.

Ha ka jingim khristan jong ngi kaba man a ka sngi, ka umphñiang petrol kam long satia kaba donkam ia ngi, la ka long kaba donkam ia ka jingim ha ka doh.

Ka jingdonkam kaba khraw tam ia ngi ki bangeit, khamtam ha kine ki Ia kiba khadduh **ka long ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid.** Ha ka jingshisha **kaba kham kyrduh tam ia ki briew baroh kiba shong ha ka pyrthei ka long ym ia ka umphñiang petrol, hynrei ia ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid.**

Ngi dei ban kynmaw ba **ynda haba U Trai Jisu un wan pat** ha kaba arsien, **Un ia kheiñ dor siewdor bad ka jingpynim jong ngi tang da ka Umphñiang U Mynsiem Bakhuid** Ha kapharshi jong ki shiphew ngut ki theisotti, U Jisu Khrist u la iathuh ia ngi ba **haba ka jingpyrta myn shiteng synñia ka la long.** *"Ynda kumta kita ki theisotti baroh ki la ia ieng, bad ki la shna ia ki sharak jong ki. Kita kiba bieit te ki la ong ha kita ki bastad, To ai ha ngi na ka umphñiang jong phi, naba ki sharak jong ngi kin sa*

lip. Hynrei kita kiba stad ki la iathuh, ki ia ong, ba ioh kan ym dap ia ngi bad ia phi ruh, to khie leit keiñ sha kita kiba die, bad da thied ialade. Haba ki dang ialeit ban thied te, U la wan Uta U nongleit kurim ; te kita kiba la kloi ki la leit hapoh lem bad u sha ka jingkhawai shong kurim ; te la khang ia ka jingkhang" (*Math 25 : 7-10*).

U Jisu Khrist u la iathuh ba ka daw jong ka jingshah khang shabar jong ki san ngut ki theisotti kiba bieit ka long namar ba *"haba ki la shim ia ki sharak jong ki, kim shym la shim ruh ia ka umphñiang lem bad ki"* (*Math 25 : 3*). Ki san ngut ki theisotti kiba stad pat ki la ioh suk ban rung shapoh namar ha ka por ba ki mih ban leit tan ia U Nongleit kurim. *"Ki la shim ia ka umphñiang ha ki khulpi jong ki lem bad ki sharak jong ki"* (*Math 25 : 4*),

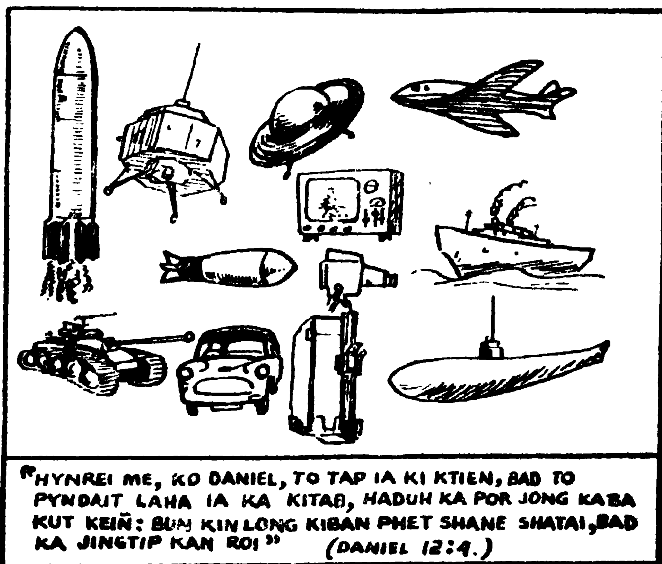
Ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid ka kham kordor ban ia ka umphñiang Petrol. Ka jingkynduh ia ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid ka long kaba khraw tam na ki jaid jingkyrduh baroh ha kine ki sngi, Lada ki theisotti kiba bieit kiba long ki dkhot jong ka Balang kin shah khang shabar jong ka jingkhang ha ka jingwan pat U Trai namar ba kim shym rah Umphñiang, kaba katno tam lei lei ia ki bym long khristan bad ki bymngeit ruh *"namar ba kim don ei ei wat tang khyndiat ia ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid"*.

Ki sngi jong ka jingkyrduh ia ka Umphñiang U Mynsiem Bakhuid ki paw haba ka Balang kam sliang ne thrang satia ban duwai ia ka Bor U Mynsiem Bakhuid. Kane ka jingkyrduh ia ka Umphñiang ka paw ruh ha ka jingkhrist jong ka jinglong mynsiem, ka jingduh noh ia ka jingieit ka ba nyngkong bad ka jingtrei bor bah jong u Soitan ban pyniap ia ka jingiatiplem jong ki khristan ba kin ym pdiang ia U Mynsiem Bakhuid.

Bun bah napdeng jong ngi ki Khristan ngi ju sngew tynnad ban pynlong jingiaseng duwai Ribaibal. Bun bah ruh napdeng jong ngi ki Nongialam ka Balang ngi ju duwai ki jingduwai—'Phah ia U Mynsiem Bakhuid,' "Pyndap da

U Mynsiem Bakhuid,' hynrei kat ban pdiang pat ia U Mynsiem Bakhuid ngim kloi satia bad ngim treh ban ai jaka ia u hapoh jong ngi.

Ka jingkyrduh ia ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid ka kham khraw wat ia ka jingkyrduh ia ka ktien U Blei. Hapdeng ka **Ia Jingaiei** kaba U Blei u la ai ba ngin ioh pdiang ia U Mynsiem Bakhuid. **don tang khyndiat na ki ba bun kiba bit ban ioh pdiang ia ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid. Ka umphñiang U Mynsiem Bakhuid kan ym**

"HYNREI ME, KO DANIEL, TO TAP IA KI KTIEN, BAD TO PYNDAIT LAHA IA KA KITAB, HADUH KA POR JONG KABA KUT KEIÑ: BUN KIN LONG KIBAN PHET SHANE SHATAI, BAD KA JINGTIP KAN ROI" (DANIEL 12:4.)

shong da lei lei ha ki khiew kiba Jakhlia bad ki jingdiang ki bym khuid. Namar kata, ngi dei ban duwai barabor ia **U Blei** ba un pynlong ia ngi ki khiew bad ki jingdiang kiba khuid **kiba bit ban ioh pdiang ia ka Umphñiang U Mynsiem Bakhuid.**

Katba ka Ia jingaiei ka dang sah bad shuwa ba U Blei un pynwai noh ia kane ka Ia, to ngin thied noh kloi kloi ia kane ka Umphñiang ioh lap ba ngi iap bad ba ngin ym ioh shuh ia ka. **U Nongdie u don bad un ai ha ngi lada ngi la sngewthuh shisha ba ngi long ki khiewkhyndew kiba tyrkhong ki bym larkam ei ei ruh.**

Parabangeit, ka ktien U Blei ka kylli ia ngi :— *"Phi la pdiang ne em ia U Mynsiem Bakhuid mynba phi la ngeit ?"* (*Ki kam 19 : 2*).

"Lada phi, kiba long bymman, phi tip ia ka ban ai ia ki jingai ba bha ha ki khun jong phi, kaba katno tam ba U Kpa jong phi, uba ha bneng un ai ia U Mynsiem Bakhuid ha kita kiba pan na u ?" (*Louk 11 : 13*).

(ii) KA JINGROI HA KA JINGTIP BAD KA JINGSTAD

Ka jingroi ha ka liang ka jingtip bad ka jingstad ka long kawei na ki dak jong ka por **kaba kham mareh stet sha ka jingpyndep ia ka jingthoh ka Ktien U Blei.** Ka long ruh **ka dak kaba kham pawkhmat eh** namar ba ka jia bad iai jia man ka por. Ka jingroi ha ka jingtip bad ka jingstad ka long ka dak **kaba la paw naduh mynbarim bad ka iai paw khlem sangeh ruh** haduh mynta mynne. Ha ka jingiadei bad ka jingwan pat U Trai Jisu, kane ka dak namar ba ka iai jia man ka sngi, ka long **u Jingkdew baje** uba shai bad ba thikna bha ia ka por jong ka bakut.

Shaphang ka jingroi ha ka liang ka jingtip bad ka jingstad, ha **U Daniel u nongiathuhlypa** la dep iathuhlypa kumne harum :—

"Hynrei me, ko Daniel, to tap ia ki ktien, bad to pyndait laha ia ka Kitab haduh ka por jong ka bakut keiñ : bun kin long ki ban phet shane shatai, bad ka jingtip kan roi" (*Dan 12 : 4*).

Ka jingroi ha ka jingtip bad ka jingstad ka thew bad **kynthup lut** ia ki jaid jingstad bad jingtip baroh **kiba u briew u la lum bad dang iai lum.**

Katba nang iaid ki sngi, ki snem bad ki por, u briew um sah shuh hajuh. Kawei pa kawei ka sngi **ka iathuh ia** ka jingroi ka jingtip bad ka jingnang kiew **jeng** u briew **ha** ka liang ka jingstad. Ia kano ngi lah ban pyñiapher bad shispah snem mynshuwa. **Hapoh kine ki shispah snem ngi iohi** ia ka jingstet **ka jingkiew u briew ha ka liang ka jingstad saians kaba la pynlyngkot katta katta wat ia ka por bad ka jingjngai hi.**

Ki jingshem kiba pher ba pher u briew ia ki **motor,** ki **erplen,** **ki karkhana ba khraw,** **ki mashin** ba bun jaid, ki **helikoptar.** ki **roket,** ki **telibishon,** ki **radio,** ka **ding Elektrik** ka **Kor shonkot** u **Komputor** (Computor) ki long kiei kiei **kiba ngi la** lah da iohi **lypa.**

Shaphang **ka jingroi** ha **ka liang ka jingtip** bad **ka jingstad, ngam lah** ban len ruh ia **ka** jingshisha ba **ka jingroi ka long ym tang ha ka ba bha, hynrei ruh ha kaba sniew.**

Ka jingshem ia ki **tiar pyniap,** ki **tiar pynmynsaw** badki **tiar thma** ba har rukom kum ki **Atomik Bomb,** ki **Hydrojen Bomb** bad **Kobolt,** ki **Submarine** lane ki **jhad poh duriaw,** ki jhad thma ba pyniaid da ki bor Atom, ki **missiles** lane **ki kuli thma ba lah ban ñiat** na ka bakut ka pyrthei sha ka bakut ka pyrthei, ki **erplen kit bomb,** ki **Radar ba khlaiñ katta katta** kiba lah ban kem ia ki erplen kiba her ha suiñ, ki tup ki man ba bun jaid lem bad kiwei kiwei ki jaid tiar thma ba shyrkhei tam jong kane **ka juk** ki buh ia u khun bynriew shityllup ka pyrthei ha ka jingshong syier bad ka jingrit mynsiem ba khraw.

Kane ka juk kaba ngi im mynta (kaba long ka **spah snem kaba arphew**), katba ngi lah ban iohi mynta ka long ka juk **kaba la kiew kynsan palat** na kiwei pat ki juk bad ki spah snem kiba mynshuwa ha ka liang ka jingtip bad jingstad.

Bun na ngi **ngi dang kynmaw** ia ka **jingwan nyngkong** jong ka **Telephone** bad **bun jaid eh ki kor ki bor** **katba ym lah shuh ban ñiew kyrteng lut ia ki baroh.**

Kum ka nuksa, laispah snem mynshuwa haduh kaba sdang jong ka spah snem kaba arphew, ki jingshem u briew ki la long kine harum :—

Ia u **Nib** la shem ha ka snem		1803.
Ia ka **Liengtdem** la shem ha ka snem		1807.
Ia ka **Rel**	,, ,, ,, ,,	1825.
Ia ka **Jingpruid**	,, ,, ,, ,,	1829.
Ia ka **Telegraph**	,, ,, ,, ,,	1837.
Ia ka **Kor Shondur**	,, ,, ,, ,,	1839.
Ia ka **Kor Suhjaiñ**	,, ,, ,, ,,	1846.
Ia ka **Type Writer** (Kor shonkot)		1868.
Ia ka **Telephone**	,, ,, ,, ,,	1876.
Ia ka **X-ray**	,, ,, ,, ,,	1895.
Ia ka **Wireless Telegraphy**	,, ,,	1895.
Ia ka **Liengsuiñ**	,, ,,	1903.

Ka jingstad bad ka jingroi u briew ha ka liang ka jingtip pat, ha kane ka spah snem kaba arphew, ka pher na kitei ki snem baroh phar namar **ba dei ha kane ka spah snem kaba** ngi **im, ba ka jingstad bad ka jingtip ki la kiew ha khlieh.**

Ha ka **liang ka dawai**, ki doktor mynta ki la lah ban ia bujli ia u klongsnam jong u nongpang da uwei pat u klongsnam jong uwei pat. Ki doktor mynta ruh ki pyndep ia ki jingpuid kiba eh katta katta, kiba ki doktor arphew san snem mynshuwa kim pat shym la lah. Ha **ka liang ka jingpule pat,** mynshuwa kiba pass B.A., M.A. ki long khyndiat, hynrei mynta ki la bun palat eh kat haduh bym lah shuh ban ai kam lane thung kam ia ki.

Lada ngi phai pat sha **ka liang ka thung ka tep,** ka jingstad Saians mynta ka lah ban shna hi ia ka sboh bad ki bor dawai ba phylla na ka bynta ban pynsboh ia ka khyndew.

Ka jingstad bad ka jingtip u briew ha kane ka spah snem kaba arphew, **ka la paw khamtam eh ha ka liang ka saians kaba iadei bad ka jingleit kiew shajrong ka haw haw bad kiwei pat ki met bneng**. Dei ha kane ka spah snem kaba mynta ba ngi kynmaw ba u briew u la lah ban iuh kjat ha u bnai. Ka pyrthei kam lah klet shuh ia

ka jinglah u briew ban poi ha u Bnai. Kum ka jingiathuh biang ia kaba la dep, **ka ri Amerika** ka la siat ia ka **Space-Craft (Kali-Ding)** ba la jer kyrteng ia ka ka **Columbia**, ha kaba la phah ia ki 3 (lai) ngut ki nongkiew bnai—u **Neil Armstrong**, u **Edwin Aldrin** bad u **Michael Collin** ban hiar khyndew ha u Bnai. Ki la mih na sla khyndew ha ka 16. 7. 1969 bad ki la poi ha u Bnai ha ka 21. 7. 1969 bad ki la wan phai pat ha ka 24. 7. 1969 sha ka pyrthei.

Ka jinglah u briew ban iuh kjat ha u Bnai ka long ka sakhi kaba skhem ia ka jingkren U Trai Jisu hi kaba u la ong, "*Ka bneng bad ka khyndew kin leit noh hynrei ki ktien jong nga kin ym leit noh satia*" (*Math 24 : 35*).

Ka jingtip bad ka jingstad kaba u briew u lum bad u ioh ka don ki jingbha bad ki jingsniew. Ka long kaba bha lada u briew u tip ba u don U Blei uba ai ka jingstad ia u. **Ka Ktien U Blei ka ong**, "*Ka jingsheptieng ia U Trai ka long ka jingsdang ka jingstad : bad ka jingtip ia Uta U Bakhuid long ka jingshemphang*" (*Prob 9 : 10*). Ka long kaba sniew pat lada u briew u klet bad um tip ba ka jingstad ka long na U Blei.

U **Yuri Gagarin** bad u **German Titov**, ki nongleit kiew sha ka haw haw **na ri Rusha (Russia)** ki wan iathuh ba haba ki la leit kiew shajrong eh jong ka haw haw, kim shym shem satia ia U Blei ne ia ka jaka shong jong u. Ki lai ngut pat ki nongleit kiew sha u Bnai na ri Amerika, katba ki dang kiew sha jrong sha u Bnai bad wan hiar arsut sha khyndew, ki la pule na ka Baibl bad iaroh eh ia U Blei Uba la thaw phylla ia ka suin bneng bad ki Bneng.

Ka spah snem ka arphew ka long ka spah snem ka ban sah jingkynmaw ha ka liang ka jingtip bad ka jingstad. Ka spah snem kaba arphew ka buh jingmaham ia ngi ba kane ka jingstad bad jingtip u briew ka lah ban kut noh. Nga ngeit ngi la tip bad iohi ruh ha ki kot khubor ba **ha Ri Bilat** bad kiwei ki Ri bastad kum ka Amerika, **ki saiantis bad ki doktor ki la pynlong khun ha u Test Tube** lane u **Bitor**. Kane ka jingstad u briew kam long shuh ka jingstad namar ba ka lusha bad ialeh

pyrshah bad ka jingpynlong U Blei ia ka longbriew manbriew lyngba ka jingshong kurim kaba k'huid bad ka shong kha shong man kaba don burom.

Parabangeit, ha pyrshah jong ka jingiaid stet jong kane ka por, katba kane ka juk ka dang iabeh shuh shuh sha ka jingtip bad ka jingstad ; ngim dei ban klet pat ba ma ngi kum kiba ngeit ngi dei ban nang iabeh sha ka jingtip ia U Trai Jisu bad ka jingpynim jong u.

Ka Ktien U Blei ka kyntu ia ngi lyngba u Hosia u nongiathuhlypa bad u Apostol Petros kumne : "*To ngin ithuh ruh to ngin nang beh ban ithuh ia U Trai*" (*Hos 6 : 3*).

"*Hynrei to phin nangroi ha ka jingaiei bad ka jingtip ia U Trai bad U Nongpynim jong ngi U Jisu Khrist*" (*2 Pet 3 : 18*).

(iii) KA JINGHAP NOH U SKYLAB

Ka khadwei tarik U Naitung (July) jong ka snem 1979 (11. 7. 1979) ka long ka sngi ka ban sah jingkynmaw ha ka Histori jong ka Ri Amerika namar ba dei ha kane ka sngi ba **U Tiar Met Bneng** ba pawnam jong ka uba kyrteng **U SKYLAB u la hap noh sha ka pyrthei**

Une U Tiar Met Bneng uba ka Ri Amerika ka la pynher sha ki haw haw naduh ka snem 1973, uba khia haduh 77. 5 ton, u la hap haduh hynriew (6) snem shi bnai bad Arphew hynñiew (27) sngi.

U la hap ha sla pyrthei harud duriaw jong ka khyndew khun ha **Western Australia** ha kaba ki phngit phngit jong u ki la hap bad saphriang sharud ki Nongbah ka khyndew khun (Australia). Kat kum ka por India jong ngi, une u SKYLAB u la hap ha ka por 10. 03 baje mynmiet.

Ha ka por ba ka Ri Amerika ka la sdang pynher nyngkong eh ia u SKYLAB, ka la kop sarong bha shaphang ka jingstad bad ka Bor jong ka ban synshar (Control) ia ka haw haw bad ki pyrthei bym tip jong kiwei pat ki met bneng. La pyndait ha une u met bneng da ki kor ki bor ba paka tam jong ka jingstad Amerika Ka jingthmu jong ka Ri Amerika haba ka shna ia une u Tiar

Met Bneng ka long ban pynlong artat ia u "**Ka jaka shong jaka sah**' na ka bynta ki nongkiew haw haw (space station) jong ka.

Ia ka jingkhaiñ her jong une u Tiar Met Bneng lah ban sngewpylla tang na ka Bor ka rukom her jong u. Hapdeng naduh katei ka snem 1973 ba ka Amerika ka la pynher u la her haduh 878 million mail bad tawiar 34, 981, sien ia ka sahit.

Ka jinghap noh jong u skylab ka la pynshaiong ngaiñ ia ki stad ki jhad jong ka Ri Amerika, hooid, wat ia ka pyrthei baroh kawei, **namar ba ki la khmih lynti ba un long u Mawjam Bah bakhraw jong ka jingstad Saians Amerika** Ha ka por shuwa ba u la sdang hap bad iai hap sha kane ka pyrthei, ki nongshong shnong ka pyrthei ki la khynñiuh jur palat ioh ba un hap ha ki Nongbah ba shong briew. Wat hangne ha ri India jong ngi hi ruh, ka Ri ka la shong syier ioh ba un hap wat tang ki lyngkhot lyngkhai ba pait jong u.

Ka jingshyrkhei kaba don ha ka jinghap jong une u Tiar Met Bneng ka long namar ba ki Riewstad Saians ka Amerika ki la buh ruh ia ki Tiar Ding bad ki Atoms ba thaw kyrpang. Kumta lada un hap ha kino ne kano ka Nongbah, yn pynjot thiaw ia ki. Hynrei U Blei uba stad um shym la shah satia ba une u Tiar Met Bneng un hap ha ki shnong briew.

Ka jinghap noh U Skylab ka Ri Amerika ka long ka jingmaham kaba khraw U Blei ia u briew ba don **kawei** pat ka **'BOR BLEI'** sha lyndet ka jingstad u briew. U Blei u la ai ka jingstad ha u briew ba un pyndonkam ia ka. Hynrei **ka don pat ka pud kaba U Blei u la buh** ia ka jingstad briew khnang ba u briew un ym lah shuh ban ryngkang bad jam palat. Lymda kumta u briew u lah ban klet noh syndon artat ia U Blei ; khamtam ki nong Amerika kiba long lypa ki briew kiba ngeit ia U Blei bad pdiang ia ka ktien U Blei kum ka aiñ ha ka Ri jong ki.

Ka jinghap noh u Skylab ka long tang kawei **na ki Jingleh ki kti U Blei** kiba u la sdang ban leh ban pyni. Ngim lah ban tip ruh nangne sha khmat katno tylli ki

Met Bneng ki ban dang hap ter shi ter, la ki Saiantis ka Ri Amerika bad Rusha ki dang mut ban phah briew sha kiwei pat ki met bneng kum u **Mars,** u **Venus** bad kiwei kiwei. Ka jinghap noh u Skylab **ka long kawei na ki dak ba paw jong ka jingmaham U Blei** lyngba u Amos u Nongiathuhlypa : *"La ki kiew haduh ka bneng, nangta ngan pynhiar ia ki"* (*Amos 9 : 2*).

Ka jinghap noh u skylab ka Ri Amerika ka pynshisha ia ka jingthoh ka ktien U Blei shaphang ka jingsarong u Edom bad ka jingpynhiar khet U Blei ia u :—

"Te shaphang ka jingitieng jong pha, ka jingsarong ka dohnud jong pha ka la shukor ia pha, ko pha kaba shong ha ki jingpdang u mawsiang, kaba bat ia ka jingjrong u lum : la pha thaw hajrong ia la ka skum kum ka pukni, ngan pynhiar ia pha nangta, ong U Trai" (*Jer 49 : 16*).

"La me kiew shajrong kum ka pukni, bad la me buh la ka skum hapdeng ki khlur, ngan pynhiar ia me nangta, ong U Trai" (*Obadaiah 1 : 4*).

Ka jinghap noh u Skylab ka long kum **ka Pharshi Jingmaham** ruh ia ka Balang, bad ki Riewngeit, khamtam ia ki Nongialam ka Balang, kiba long ki **RIEWNIAM** ioh ba ki poi sha ka jinghap noh jong ka jingjah burom bakhraw bad ka jingjot bapoh dor.

Ka jinghap noh u Skylab ka long kum ka jingmaham ia ki Riewniam ba kim dei ban sareng than eh shaphang la ka jong ka bor bad ka jingstad, ka jinglah bad ka jingnang. La ki la leit kylleng bad her sawdong ki Ri ka pyrthei, la ki la leh shibun ki kam na ka bynta U Blei, pynban ki lah ban hap noh. Ka jingsdang ban hap noh jong ki kan long tang haba ki la pynkyntiew than eh ialade khlem da pynkyntiew ia KA DIENGPHNA U KHRIST.

Parabangeit, kine ki sngi kiba khadduh ki long ki sngi jong **ka jinghap noh KI SKYLAB BA KYNJA MYNSIEM U Blei un ym shym da lei lei wat la ki Riewniam ba kin kyntiew than eh ialade.** Ka ktien U Blei ka la kren ban maham jur ia ngi baroh ki Nongtrei ha ka kam U Blei lyngba U Isaiah u Nongiathuhlypa :

'Te ia ka jingsarong u briew yn pyndem, bad ia ka jingmeng ki briew yn pynpoh: bad tang ia U Trai hi yn pynkyntiew ha kata ka sngi" (Isa 2 : 17).

Ka lynti na kaba u skylab u la her sha ka haw haw sha jrong bad hap pat sha khyndew ka long ka lynti haw haw bad ka lynti suifibneng. **Ka long kajuh ka lynti na kaba U Trai Jisu hi un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei.** Ka long kajuh ka lynti na kaba U Jisu un wan paw ha shiteng suifi ban shaw noh ia ka Balang bakhuid kaba long ka Nongleit kurim jong u. Namarkata, shuwa ba U Jisu Khrist un wan pat, ngi dei ban sumar bha ialade da kaba sharai bad duwai **ioh ba ngin hap noh.** U Trai Jisu hi u la kyntu ia ngi da kaba u la ong :—

"To sharai, to duwai ruh, ba phin ym leit shapoh ka jingpynshoi" (Math 26 : 41).

"Namar kata to sharai ; naba phim tip ha kano ma ka sngi ba u wan U Trai jong phi" (Math 24 : 42).

Ka jinghap noh u Skylab la ka long ka jingjia kaba la dep jia, pynban ka ialam ia ngi sha ka jingkynmaw shaphang ka jingthoh ka ktien U Blei ia kaba la dep thoh da ki hajar snem, ia kaei kaba U Blei u la leh lypa ia u Soitan, ki Hima jingdum ka pyrthei bad wat ia ki nongbud U Blei kiba la pyrshang ban ialeh pyrshah ia ka BOR BLEI kaba la long lypa kum **KA SENG NONGRIM** ia ka **Jingshisha** ba U Blei u la buh kum ka Jingmaham ia ngi :—

"Kumno me la hap na bneng, ko Lurshai, u khun jong ka step : kumno la ot noh ia me sha ka khyndew, uba la ju pyndem lin ia ki jaid bynriew ! Te me la ong ha la ka dohnud, Ngan kiew sha bneng, ngan kyntiew ia la ka khet ha neng ki khlur jong U Blei ; bad ngan shong halor u lum ka jingiaseng, ha ki bakut phang shatei : ngan kiew sha lyndet ki lyoh ; ngan long kum U Bahajrong tam. Pynban yn sa pynhiar ia me sha dujok, shaduh trai jong ka liewlong" (Isa 14 : 12-15).

(iv) Ka Balang Kaba Khlem Nongrim

U General William Booth, uta u Nongseng bad u Riewblei ba kynsai jong ka Balang Salvation Army, u la dep iathuhlypa ba ba ki sngi kiba khadduh, shuwa ba U Jisu Khrist un wan pat ha kaba arsien, kan jia ka jingphai dien kaba khraw katta katta jong ka Balang, kat haduh ba ka jinglongniam bad ki jinghikai niam kiu kylla pher bak lybak na kiei kiei kiba don ha ka ktien U Blei hi.

Ha ka jingiathuhlypa jong u, u General William Booth n la dep maham ruh ba ha ka **spah snem kaba arphew** (20th Century), ka Balang ba kiba bun ki ri bad ki jaka kylleng ka pyrthei, kan phai dien na U Blei, na U Khrist bad na ka Dieugphna.

Ka jingiathuhlypa ba pawnam jong u William Booth ha ka jingiadei bad katei ka **jinglongniam ba khyllah** ka long da kaba u la dep kren ha ki ktien kumne harum :—

> **Ka Jinglong niam khlem U Mynsiem Bakhuid,**
> **(Religion without the Holy Ghost).**
>
> **Ka jinglong khristan khlem U Jisu Khrist,**
> **(Christianity without Christ).**
>
> **Ka Jingmap khlem ka Jingkylla kaba mut,**
> **(Forgiveness without Repentanee).**
>
> **Ka Jingpynim khlem ka Jingkha arsien,**
> **(Salvation without Regeneration).**
>
> **Ka Sneng khlem ka Dujok,**
> **(Heaven without Hell).**

Ka Jingiathuhlypa u General William Booth ka long kaba donkam katta katta ba ngin pyrkhat namar ba ka iadei bad kane ka spah snem kaba ngi im.

Ka jingwan jong katei ka jinglong niam kaba khlem ka nongrim na ka ktien U Blei, kan pynlong ia kiba bun ki khristan ban phai dien bad ban hap noh na ka jingngeit. Ka Balang ha kiba bun ki jaka kan phong ia ka jinglong pyrdet syriem kum haba u briew uba bieit u phong pyrdet ia ka sopti. Haba kum katei ka por kan jia, da shisha kan wallam ki jingeh kiba khraw ia kito ki khristan kiba

kwah ban iabeh sha ka jinglong riewblei. Kin long ki por kiba shitom na ka bynta jong ki. Shaphang kane, ka ktien U Blei ka la dep maham ha ka jingiadei bad ki sngi khadduh :—

"*Hynrei to tip ia kane, ba ha ki sngi ki bakhadduh kin wan ki por ba shitom*" (*2 Tim 3 : 1*).

Lada ngi phai sha ka jingiathuh lypa u William Booth, ngin shem ba ka iadei bad iahap shibun eh bad kaei ba la dep iathuh lypa ruh ha ka ktien U Blei

Ka jingbatai ba kham bniah shaphang katei ka jinglongniam ia kaba u William Booth u la dep iathuh lypa ka long kumne harum :—

"Ka Balang kan kham ia lapmiet bad ka rukom jingpyniaid Balang, hynrei kan kham klet ia kiei kiei kiba iadei bad ka jinglong jingim ba kynja mynsiem. Ka Balang kan kham pynlut than eh ha kaba iabeh ia ki rongphong, ki jingpyni dur (variety show) ha ki jingmane Blei, ka rwai ka put ka tem bad kaba shong komiti ; hynrei kan iehnoh pat ia kiei kiei kiba donkam tam na ka bynta ka jinglong jingim ba kynja mynsiem kum ki jingdwai, ki jingiaseng dwai bad ka jingpule ia ka ktien U Blei. Ka Balang kan ym lah ruh ban sngewthuh bad batai ia kiei kiei kiba kordor na Ka Ktien U Blei kum ka jingkha arsien, ka Bor jong ka snam, ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid, ka Jingwan arsien U Jisu Khrist, ka Jingmihpat bad ka Jingbishar bakhadduh".

Parabangeit, ngim lah ban len ia ka jingshisha ba kane ka juk kaba ngi im mynta kam don jingiapher ei ei na kaba ka ktien U Blei ka la dep kren. Namar kata, ka Balang kaba im hapdeng kata ka juk ka donkam ban kylli ialade la ka long ma ka ka dak jong ka por, jong ka jingwan pat U Trai Jisu.

Ka jinglongniam kaba khlem nongrim ka long kawei na ki dak kiba sniew bad shyrkhei tam jong ka por. Ka long ka dak kaba ngim dei ban klet lano lano, namar ki khristan kin long ka daw jong ka jingwan pat U Trai Jisu, "*Kiba don ka dur ka jingriewblei hynrei kiba la len ia ka bor jong ka : na kine ruh to phai noh*" (*2 Tim 3 : 5*).

Ha pyrshah jong kine kiei kiei baroh, ka ktien U Blei ka la dep iathuhlypa ban maham ia ngi ba shuwa ba U Jisu Khrist un wan pat, kan jia long ka jingphaidien kaba khraw jong ka Balang :—

"*Wat ai ba uno uuo ruh un shukor ia phi da kaba kumno kumno ruh : naba kata kan ym wan, lymda jia shuwa kata ka jingphaidien*" (*2 Thess 2 : 3*).

"***Hynrei U Mynsiem u ong shai, ba ha ki ïa ki bakhadduh, don ki ban hap noh na ka jingngeit : da kaba pynshah shkor ha ki mynsiem ba shukor, bad ha ki jinghikai ki ksuid*" (*1 Tim 4 : 1*).**

---

6. Ka pharshi U Nongleit kurim.
Ba kan pynkhreh ia la U Syiem;
Ha por shiteng synñia Un wan,
"Ha khmih ! To ieng ia U ban tan".

7. San ngut ki theisotti bastad,
Ieng shrak, ki thang la ki sharak;
San ngut ki theisotti ba bieit,
Sharak kam ing, umphñiang kim thied.

8 Kynsan ! kynsan ! Jingkhang ka riew !
Ka por la slem, la dier ka miet ;
Jinglynñiar kliang sat ba sngewtieng,
Shah khang shabar ki thei babieit.

9. Ka por ka iaid ka mareh stet,
Hynrei ki briew ia ka ki klet ;
Jingwan arsien U Trai Jisu,
Kan wan, kan jia, ka sngi khadduh.

10. Napdeng bun bah kiba la ngeit,
Tang khyndiat eh ki da pynleit ;
La jingim bad ka por kordor,
"Ioh lap ba iap ! pynkloi ! pynkloi !"

11. Shaphang ka sngi bad ka kynta,
Jong ka jingwan U Trai jong nga ;
Ym don ba tip tang U Blei hi,
Haba Un wan U Syiem jong ngi.

LYNNONG 7

KA JINGSHIMTI IA KI RIEWKHUID

Ka jingshimti ia ki Riewkhuid ka long ka kam kaba khraw bad kaba kongsan tam eh jong ka jingwan pat U Trai Jisu. Lymda ka dei ba un wan ban shimti ia ki riewkhuid, U Trai Jisu un ym wan pat da lei lei. Hynrei namar ba u dei ban shimti ia ki riewkhuid, kumta U Jisu Khrist U dei ban wan pat. U hi u la kren shai shaphang ka jingwan shimti ia ki riewkhuid haba u ong. *"Ngan wan pat, bad ngan shimti ia phi ha lade hi"* (*Ioan 14* : *3*).

Ha ka jingwan pat kaba ar jong u, U Trai Jisu un pyndep ia ka Mishon kaba khraw tam jong ka jingwan shimti ia ki riewkhuid baroh kiba u la siewspah na kane ka pyrthei da ka snam kaba kordor jong u.

Arhajar snem mynshuwa haba U Jisu Khrist u la wan hiar sha ka pyrthei ban shimti ia ka jinglong briew, da ka jingshah iap jong u halor ka Diengphna na ka bynta ki pop jong ngi, u la lah pyndep ia ka mishon kaba nyngkong eh jong ka jingpynim jong u ia ka pyrthei. Hynrei ha ka jingwan pat kaba ar jong u U Jisu Khrist un **wan ban pyndep khnang khnang ia ka mishon kaba ar jong ka jingwan shimti ia ki riewkhuid kaba long ka jingsiew spah bajanai ia ki riewkhuid.**

Shaphang ka jingwanshimti ia ki riewkhuid, u Apostol Paul u khmih lynti hir hir sha kata ka sngi ha kaba U Jisu Khrist un wan ban shimti ia u bad ia ki riewkhuid baroh kumba u la ong. *"Namar kata ka jinglong trai shnong jong ngi ka long ha bneng ; nangta ruh ngi ia ap khmih lynti ia U Nongpynim, U Jisu Khrist uba U Trai u ban thaw thymmai ia ka met ka jinglong rangli jong ngi, ia ka ban pynlong ia ka shidur bad ka met ka burom jong U"* (*Phil 3* : *20, 21*).

Ha ka jingiadei bad ka jingwan shimti ia ki riewkhuid jong u, ka jingkylli mynta ka mih *"Nangno lane nanó un wan ban shimti ?"* **Shaphang kane ka jingkylli, ka ktien U Blei ka la dep iathuh ba un wan ban shimti na ka pyrthei. Ki riewkhuid kin ym don ka bor nalade ban**

leit sha U Jisu. Hynrei ki dei ban da ap tad haduh ba U Trai Jisu un da wan ban shimti ia ki da lade hi. U Jisu Khrist um shym la ai ka bor ban shimti ha ki Angel lane ha u Rangbah Angel. Namar kata un ym aiti pateng ruh ia kane ka jingshimti ha u wei pat. Ma u da lade un wan ban shimti bad un leh ban pyndep ia ka kam tang marwei hi. Wat u kpa jong u uba ha bneng un ym wan ban shimti. Hynrei un shu phah tang ia la U Khun kumba u la aibor ruh tang ia u marwei ban pyndep ia kane ka jingshimti.

Ha ka jingwan shimti jong u, U Trai Jisu un wan ban shimti lut ia ki riewkhuid baroh. Un ym pynsah wat tang ia uwei u riewkhuid ruh. Un ym pynsah wat tang ia uwei u riewkhuid ha ka pyrthei. Ka long ka por jong "*Ka jingsiewspah bymjukut*" (*Heb 9 : 12*). Ka pyrthei kan ym lah ban bat ia ki riewkhuid ba kin leit sha U Jisu **U Jisu Khrist un siewspah lut ia ki riewkhuid na ki por, ki la bad ki jaka baroh.** Hangta ka meiramew bad ka khyndew kin aiti noh ia kiba iap, kumba la dep iathuh lypa ha ka ktien U Blei—

"*Te ka duriaw ka la aiti noh ia kiba iap kiba la don h ka ; bad ka jingiap bad ka Hades ki la aiti noh ia kita kiba iap*" (*Jingpyn 20 : 13*).

Ka jingshimti U Trai Jisu ia ki riewkhuid kan long ha shiteng suiñ. Ha shiteng suiñ un wan mih pat ha ki lyoh suiñ bneng ba phyrnai ryngkat bad ka jingriew ka Turoi ban lum lang noh ia riewkhuid sha lade ki. Un ym hiar da lei lei sha khyndew tad haduh ba un da wan biang sa shisien bad kito ki riewkhuid kiba un leit lam shuwa sha bneng na shiteng suiñ, kumba u hi u la dep iathuhlypa shaphang ka rukom ka jingwan shimti jong u haba u la ong :—

"*Ynda kumta te ka dak U khun u briew kan paw ha bneng ; te hangta ki jaid bynriew baroh ka pyrthei kin ia lynñiar lympat haba kin iohi ba u wan U khun u briew ha ki lyoh bneng da ka bor bad ka burom ba khraw. Un phah noh ruh ia ki angel jong u da ka jingsawa bakhraw ka turoi, bad kin ialum lang ia kiba la jied jong u na ki saw lyer, naduh kiba kut ki bneng haduh ki bakut jong ki*" (*Math 24 : 30, 31*).

Un sa wan hi, Un sa wan hi,
Ban lum ia ki paila ;
Paila baroh paila kordor,
B'la ieit, la ki jong.
Un sa lum lang, Un sa lum lang
Ki mawkor ka Hima ;
Kiba khuid phar, kiba sngur phar
B'la ieit, la ki jong.

Ynda haba U Jisu khrist un wan ban shimti ia ki riewkhuid jong u, un wan ban shimti "*ha lade hi*" (*Ioan 14* : *3*). **Ka rukom jingshimti ha lade hi ka long syriem haba u Nongap langbrot u shimti ia i khun langbrot ha la ka shadem** kumba la thoh ha ka ktien U Blei kumne :—

"*Ha ka ksangti jong u un lum ia ki khun langbrot, bad ha ka shadem jong u un rah ia ki, bad un ialam suki ia kiba ai buiñ*" (*Isa 40* : *11*).

Nangta shuh shuh "*un bah kynthup ia ki ha la ka shadem, kumba, u kpa uba ri khun u kynthup ia i khunlung iba dang buiñ, sha kata ka ri*" (*Jingkhein 11* : *12*).

Ka jingshimti U Jisu khrist ka long ka jingkam kynti lut ia kiba dei trai jong u baroh Ia ki bymdei la ki jong un ym wan ban shimti da lei lei. Namar ba u ithuh bha ia la ki jong, U Trai Jisu un ym iehnoh wat tang ia iwei ruh Shaphang kane, u la dep kren mynba u dang don, "*Nga ithuh ia la ki jong, bad la ithuh ia nga da la ki jong*" (*Ioan 10* : *14*).

Haba la dep ka jingshimti ia ki riewkhuid, hangta yn pyndep noh ia ki ktien ka jingiathuhlypa U Jisu hi kiba iadei bad ka jngai ha ki riewkhuid ia ka jingim bymjukut :—

"*Ma nga te nga ai ha ki ia ka jingim bymjukut : bad kin ym iajot shuh lano lano ruh, lymne uei uei ruh un ym knieh kynthet ia ki na ka kti jong nga*" (*Ioan 10* : *28*).

LYNNONG 8

KA JINGAP KHMIH IA KA JINGWAN PAT U TRAI JISU

Ka jingap khmih lynti ia ka jingwan pat U Trai Jisu ka dei ban long ka kamram kaba man la ka sngi jong ki riewkhuid baroh kiba la ngeit bad pdiang ia U Jisu Khrist kum U Trai bad U nongsiewspah jong ki. Ka jingap khmih lynti ia ka jingwan pat U Trai ka thew ia ka jingap kyrmen jong ki riewngeit baroh ban iohi ia uta "*U khlur step ba tyngshaiñ*" (*Jingpyn 22 : 16*) ba u wan mih paw noh kloi. Dei ha kane ka jingap khmih lynti ia ka jingwan pat U Trai, ba ka shong shibun eh ka jingkyrmen ba im jong ki riewngeit. Kumba ka samla kaba la iateh ktien bad u samla uba ka ieit thep mynsiem ka ju ap khmih lynti ia kata ka sngi shong kurim basuk, kumta ruh ka dei ban long bad ki riewngeit baroh ha ka jingap khmih lynti hir hir ia ka jingwan pat U Trai.

Ka jingap khmih lynti ia ka jingwan pat U Trai ka dei ban long ka jingithuh paw kaba man ka sngi jong ki bangeit baroh. U nongrwai Salm mynba u iohmad ia kane ka jingkyntu hapoh la ka jong ka mynsiem ban khmih kyrmen ia U Trai, u la phla shaphang kata kaba la don hapoh jong u haba u ong : "*Ka mynsiem jong nga ka khmih lynti ia U Trai, khamtam ia kaba ki nongap ki iakhmih lynti ia ka step; khamtam keiñ ban ia ki nongap ia ka step*" (*Salm 130 : 6*). Ka long kumjuh ruh bad ngi ha ka jingap khmih lynti kaba man la ka sngi ia ka jingwan pat U Trai. Haba ngi iai ap khmih lynti ia U Trai jong ngi ba u wan, **ngi dei ban ioh lypa ia kata ka jingsngewskhem ba ngin iohi da shisha ia u khnang ba kata ka jingpynim kaba ngi la ioh pdiang na u kan long ruh kaba shisha.** Hangne ngi lah ban ong skhem ruh ba lada ngim don satia kata ka jingapkhmih lynti ia U Trai, ngim don hok da lei lei ban phla ba ngi la ngeit bad ithuh ia u. Ngi dei ban kynmaw ba U Trai Jisu un wan tang na ka bynta kito kiba la ngeit bad ithuh ia u kum U Nongpynim jong ki. **Namar kata ki bym ngeit bad ki bym ithuh ia U Jisu kum u nongpynim kim lah da lei lei ban ap khmih lynti ia ka jingwan pat jong u.**

Haba ngi ap khmih lynti ia U Trai jong ngi ba un wan pat **ngi donkam ban sngewthikna khlem artatien ba ngin iohi ia u kumba u long. Ka jingshisha jong kata ka jingpynim kaba ngi la ioh pdiang na u ka dei ban jia shisha ruh ha kata ka jingiohi jong ngi ia ka dur ba shisha jong u** Dei hangne ba ngin tynjuh it ialade khnang ba ngi lah ban pyniadei dur ia la ka jingim bad kata ka dur ba bha briew jong u kaba ngin sa iohi bad ioh khmih. Kumta ka jingpynkylla dur ialade man la ka sngi na kane ka pyrthei ba pop ka long kaba donkam eh katta katta khnang ba ngi lah ban iohi ruh ia U Trai Jisu kumba u long. Ka ktien U Blei ka la dep kren shai shaphang kane kumne :—

"*Ko hep baieit, mynta ngi long ki khun U Blei, bad ym pat la pynpaw ia kaei ba ngin sa long; hynrei ngi tip ba ynda la pynpaw ia u, ngin long kiba kum ma u ; naba ngin iohi ia u kumba u long hi*" (*1 Ioan 3 : 2*).

Kane ka jinghikai ka ktien U Blei ka pynkynmaw ia ngi ba ha kaba ngi la ioh pdiang lypa ia ka jingpynim U Jisu khrist, ngim dei ban don jingartatien shuh shaphang ka jingiohi ia u. Lada un wan ha ka por ba ngi dang im lane ha ka por ba ngi la khlad ruh kam don jingpher ei ei shuh namar ngin sa iohi ia u khlem pep la ka long katba ngi dang im ne la ka long ba ngi la khlad noh.

Ka jingap khmih lynti ia ka jingwan pat U Trai ka pynioh kynti lypa ha **ki khun ka jingkyrmen ia kata ka sngi ba khraw ha kaba un wan shaw noh ia ki** na kane ka pyrthei shongbasa sha kata ka hima kaba don sha lyndet ki khlur kaba U Trai Jisu u la pynkhreh kyrpang na ka bynta jong ki. Hangne ka jingiohi paw shaphang ka Kanaan bneng ka wan jia shisha ha ka jingim jong ki riewngeit kat kum kata ka jingkular ba thiang kaba U Trai Jisu u la dep kular naduh kane ka pyrthei hi, bad kata ka jingkular jong u ka long kumne :–

"*Ynda nga la leit noh, bad ba nga la khreh ia phi ka jaka, ngan wan pat, bad ngan shimti ia phi ha lade hi, ba ha kaba nga long ma nga, phi ruh phi lah ban long*" (*Ioan 14 : 3*).

Namar ba U Trai Jisu u la dep ai ha ngi ia kane ka jingkyrmen, kumta kane ka pyrthei shongbasa kam don dor ei ei shuh na ka bynta jong ngi. Ha ngi baroh kiba la ioh mad lypa ia kane ka jingkular bathiang ka don tang ka jingkwah ban iohi noh kloi ia kata ka sngi bakhraw bad ban iehnob bak ia kane ka pyrthei bad ki jingbang jong ka. Kumta ka jingapkhmih lynti ia ka jingwan pat U Trai ka dkhat noh ia ka jingiadei uba ngeit baroh bad kane ka pyrthei shongbasa kaba tang shiphang sngi. Namar kata, lada ngi apkhmih lynti ban iohi ia U Trai, ngi dei rub **ban apkhmih lynti ia kata ka hima basuk sha kaba U Trai Jisu un leit rah ia ngi** ynda haba un wan pat ban rong noh ia ki Riewkbuid jong u na sla jong kane ka pyrthei. Ka ktien U Blei ka pynkynmaw ban hikai ia ngi da kine ki ktien harum :— *"Namar kata ka jingleng trai shnong jong ngi ka long ha bnengı nangta ruh ngi ia ap khmih lynti ia U Nongpynim, U Jisu khrist uba U Trai"* (*Phil 3 : 2*).

Ha ka jingapkhmih lynti jong ngi ia ka jingwan pat U Trai, ngi dei ban don lypa ha ngi katte katne ki jinglong ba donkam kiba iadei bad kata ka jingap khmih lynti kaba shisha jong ngi ia u. Ka ktien U Blei ka la iathuh ia ngi kumno kiba apkhmih lynti ia ka jingwan pat U Trai ki dei ban long.

Kaba nyngkong, kiba apkhmihlynti ia U Khrist ki dei ban long nyngkong **kiba la pynkhreh lypa ialade** na ka bynta ka jingwan jong u. U Trai Jisu u la hikai ia ngi kumno ngi dei ban long kiba la pynkhreh lypa ialade man ka sngi haba u ong :-- *"Naba kumta, phi ruh te long kiba la kloi: naba ha ka por ba phim mut u wan U Khun u briew"* (*Math 24 : 44*).

Kaba ar, Ha ka jingapkhmihlynti jong ngi ia ka jingwan pat U Trai, **ngi dei ban da apkhmih lynti shisha ia u**. Ka ktien U Blei ka la kren shaphang kane kum ka jingkyntu ia ngi kumne : *"Kumba la pynskhem ia ka jingphla U Khrist ha phiı katba phi phim shym duna ha kano kano ka jingai; haba iai khmih lynti ia ka jingpynpaw ia U Jisu Khrist uba U Trai jong ngi* (*I Kor 1 : 6, 7*).

"Ban khmih lynti ia U Khun jong u na bneng, ia uba u la pynmih pat na ki baiap, U Jisu keiñ uba pyllait ia ngi na kata ka jingbitar ka ban sa wan" (*I Thess 1 : 10*).

Kaba lai, Haba ngi iai apkhmih lynti ia U Khrist ngi dei ban long **kiba sharai na ka bynta ka jingwan jong u.** U Jisu Khrist u la kyntu jur ia ngi shaphang ka jingdonkam ban iai sharai man ka khyllipmat haba u ong .—

"Namar kata to sharai ; naba phim tip ha kano ma ka sngi ba u wan U Trai jong phi" (*Math 24 : 42*).

"Namar kata to sharai, naba phim tip lano uta U Trai ka ing u wan, ha kaba la janmiet, ne shiteng synñia, ne haba riewsyiar, ne mynstep ; ioh, haba u wan kyndit, un shem iaphi ba dang thiah. Ia kaba nga ong te ha phi, nga ong ha baroh, to sharai" (*Mark 13 : 35-37*).

"To sumar, to sharai, to duwai ruh ; naba phim tip lano ka long kata ka sngi" (*Mark 13 : 33*).

Kaba saw, Haba ngi ap khmih lynti ia ka jingwan pat U Trai, **ngi dei ban da ieit ia ka jingmih paw jong u khnang ba ngin iashem bad u.** U Apostol Paul u pynkynmaw ia ngi shaphang kata ka jingieit bad ka jingthrang ba hir hir jong u ban iohi ia U Trai haba u phla ia kato ka jingphla mynba u ong :—

"Naduh mynta ia nga la buh ia kata ka pansngiat jong ka hok, ia kaba U Trai, uta U Nongbishar bahok, un ai ha nga ha kata ka sngi : bad ym tang ha nga hi, hynrei ha kita baroh ruh kiba ieit ia kata ka jingmih paw jong u" (*2 Tim 4 : 8*).

Kaba san, Haba ngi ap khmih lynti ia U Trai, ngi dei ban long **kiba ap shah slem ia ka jingwan jong u.** Ka ktien U Blei ka la kyntu jur ia nga shaphang kane:—

"Namar kata to shah slem, ko parabangeit, haduh kata ka jingwan U Trai" (*Jak 5 : 7*).

Kaba hynriew, Katba ngi dang ap khmih lynti ia U Trai, ngi dei **ban pynskhem ia la ki dohnud haduh kata ka sngi ka jingwan jong u** Shaphang kane, ka ktien U Blei ka la kren shai ia ngi haba ka ong :—"*To iashah slem ruh ma phi, to pynsh skhem ia ki dohnud jong phi, naba kata ka jingwan U Trai ka la jan*" (*Jak 5 : 8*).

Kaba khadduh, Haba ngi apkhmihlynti ia ka jingwan pat U Trai, ngi donkam ban long **kiba iai duwai na ka bynta jong ka**. Ka jingduwai jong ngi ka dei ban long :—"*Amen, to wan, Trai Jisu*" (*Jingpyn 22 : 20*).

---

12. Katba dang iaid ki sngi ki ïa,
Ki dak ka por ki paw phylla ;
Ban pyndep khoit ka ktien U Blei,
Jingwan arsien U Trai ka dei.

13. Ynda Jisu Un wan ban rong,
Jingmihpat ba nyngkong kan long ;
Riewkhuid b'la iap bad ba dang im,
Shajrong kin her sha la U Syiem.

14. Namar ki dak ki la nang paw ;
Lapmiet, ngim dei ban shu bishar,
Ia ki dak ho ! ha ka sahit,
Ioh lap B'u wan kyndit kyndit.

15. Ha pyrthei, ko riewngeit duwai,
Khaïi, to trei, Ialap, sharai ;
Namar U Trai U la jan wan,
Ban shaw ia phi, sha ïing Un lam.

16. Shiteng synñia ka por ka poi,
Kyndit ka jam, kynsan Turoi,
Jong U Angel Rangbah ka riew ;
Ia ki riewiap ba ka kyrsiew.

17. Tang mar iariew ka Turoi jam,
Jumai u khih, jingtep ki ang ;
Riewkhuid ki mih ha jaiñphong lieh ;
Shajrong ki her sha l'u Baieit.

18. Jumai bajur, u khih sngew triem,
Khyndew ka ngam. "Sngap !" "ka jingriew !"
Ki Ing kyllon, jingtei ki twa,
Lynñiar, kyrpad, jingiam sawa.

19. Erplen ki hap, la ngam ki jhad,
Draibar la jah, lyngngoh ki stad ;
Motor kali, ka rel kumjuh,
Tyngkhuh, sangah, ka riew, kyrhuh.

20. Riewkhuid ki phet, pyrthei iehnoh,
Shajrong ki her, lyndet ki lyoh ;
I Mei, I Pa, I Bah, I Kong,
Ha jaiñphong phyrnai lieh la rong.

21. Khynnah, Samla, Rangbah, Tymmen,
Khyllung iehnoh, pyrthei kim shong ;
Shu her shajrong, Ah Blei ! wow ni !
Ki phet sha U Baieit la jong.

22. "Wui ! wui !," ka suiñbneng ka sawa,
Jingher ki riewkhuid ba phylla ;
Riewiap, riewim ba ki iashem,
Lem bad U Trai ha kut shadem.

23. Riewkhuid bym lah ñiew shuh ki mih,
Na jingtep rim bym lah kynmaw ;
Napoh duriaw narud lynti,
Na pubon ruh ba ki la thiah.

24. Paidbah riewkhuid na mynhyndai,
Kyrteng jong ki khyndiat nga tip ;
U Paul, Petros, bad ki Martyr,
U Ioannis Nongpynbaptis.

25. **Hapdeng shiteng suiñ bneng U shai,**
La kum u bnai, Jisu U paw ;
Ka dei ka por shiteng synñia,
Nongleit kurim ba U wan shaw.

26. Ha ka shadem Jisu jong nga,
Ki ialang lang ki b'la riewspah ;
Kum ki pukni khlem sngewlywait,
Nangta U lam, ki her khlem thait.

27. Sha ki sahit ka suiñ phyrnai,
Paitbah ba khraw, nang jngai nang jngai ;
Suki, suki, nangrit, nangrit,
Ki jah noh phar, shaei ngam tip

28. Hapdeng kine ki khyndiat snem,
Mynba Jisu ia nga U shem ;
Jingwan arsien jong U ka kren ;
Ia nga raitong ba jot ba rem.

29. **Pynkynmaw ia nga man ka por,**
Jingithuh paw thiang ba kordor ;
Pyrkhat, puson, ia ka nga bang,
Sharai duwai, ban tip bad nang.

30. **" Ko Trai Jisu, don ka pansngiat ?**
Nga thait ban sah marwei hangne ;
Pyrthei ri khlaw ba jaw ummat,
Wan kloi, nga ieit, Ko Trai ia Me."

BIBLIOGRAPHY

Johnson, P. D. —"Second Coming of Jesus Christ and the events following"
Trivandrum-3, S. India, the Popular Press, September 1, 1968.

Larkin, Clarence—"The Second Coming of Christ"
Rev. Clarence Larkin Estate,
2802 N. Park Avenue, Philadelphia 32, Pa, U. S A, Oct 28, 1918

Roberts, Oral — "The Drama of the End Time"
Trivandrum 14, S. India, St. Joseph's Press, 1968.

Herald Of His Coming — Box 3457, Terminal Annex, Los Angeles, Calif, 90051.

Ka Jingpyrta— Shiteng Synnia — Editor, Lann Sona Lane, Jaiaw, Shillong-2, Shillong Printing Works, Chapel Road.

Ki Kot ba la thoh bad pynmih da u Nongthoh

1. KA JINGSHEM MYNSIEM U KHRISTAN Rs. 2.50
2. KA DING BAMEH .. .. Rs. 4.00
3. KA JINGSUK KUM KA WAH ... . Rs. 3.00
4. KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU . . Rs. 3.00
5. KA JINGPYNKYNRIAH NOH IA U ENOKH Rs. 3.00
6. NA PADAN ARAM SHA BETHEL ... .. Rs. 3.00
7. U IKHABOD ... ... Rs. 3.00
8. NGAN WAN PAT ... ... Rs. 3.00

Lah ban ioh ia kitei ki Kot na ïing jong u Nongthoh bad na kiwei de ki dukan die Kot ha Shillong.

Address :– REV. L. DKHAR
JAIAW LAITDOM,
SHILLONG - 793002.

